

ΟΦΙΤΙΚΑ ΝΕΑ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

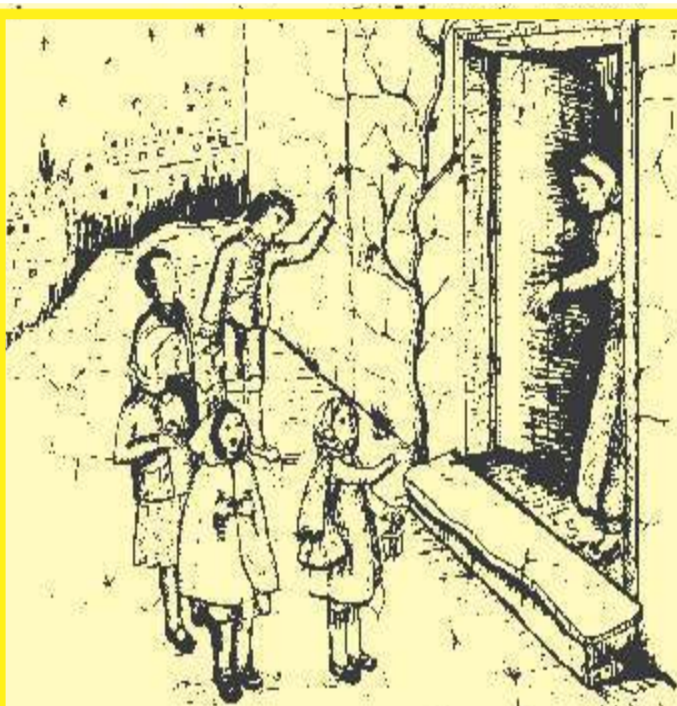
ΤΥΧΗ ΑΓΑΘΗ
ΕΔΩΞΕ ΤΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟΝ ΝΕΑΣ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΩΣ
ΠΙΕΡΙΑΣ "Ο ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ",
ΕΠΑΙΝΕΣΑΙ

ΔΙΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΟΝΤΙΑΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ "ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ"
Ν. ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑΣ Ν. ΠΙΕΡΙΑΣ

Δ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ Αρ. Φύλλου 102 - Σταυρίτες - Τρυγομηνάς (Σεπτέμβριος - Οκτώβριος) 2013

ΜΕ ΤΟ ΧΟΡΕΥΤΙΚΟ ΜΑΣ ΣΤΗΝ ΠΑΙΟΝΙΑ ΚΙΛΚΙΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΣΤΗ ΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ

του Δημοσθένη Σπυριδώνα Σειταρίδη

Το Δ.Σ. του Συλλόγου "ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ"
εύχεται στους απανταχού Οφίτες
και φίλους του Συλλόγου

Χρόνια Πολλά
Ευτυχισμένο το νέο έτος

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου μας αποδέχθηκε την πρόσκληση του Δημητρίου Παπαδόπουλου, εκπρόσωπου του Ποντιακού Συλλόγου Πολυκάστρου προκειμένου το χορευτικό μας να συμμετάσχει σε πολιτιστικές εκδηλώσεις που διοργανώθηκαν στην Επαρχία Παιονίας του Νομού Κιλκίς. Πρόκειται για ένα διήμερο φεστιβάλ που πραγματοποιήθηκε στις 28 και 29 Σεπτεμβρίου στα Μεγάλα Λιβάδια του καταπράσινου Πάϊκου όρους με πρωτοβουλία του Συλλόγου Ασκληπιός σε συνεργασία με όλους τους συλλόγους της περιοχής (Ποντιακούς, Βλάχικους, Θρακιώτικους και Μακεδονικούς). Το φεστιβάλ περιλάμβανε εκτός από παραδοσιακούς χορούς ράλλυ αντίκα, αγώνες ποδηλασίας, τοξοβολίας, μοτοκρός, 4Χ4 και άλλες εκδηλώσεις. Η ημερομηνία εμφάνισης του χορευτικού μας ήταν την Κυριακή 29 Σεπτεμβρίου. Ξεκινώντας λοιπόν πρώι το μεγάλο χορευτικό μας με σύσσωμο

Η χορευτική ομάδα σε αναμνηστική φωτογραφία

σχεδόν το Διοικητικό Συμβούλιο ξεκινήσαμε για τα Μεγάλα Λιβάδια συνδυάζοντας την εμφάνιση του χορευτικού με ένα μικρό οδοιπορικό στην επαρχία της Παιονίας. Πρώτη στάση ήταν στην ιστορική πρωτεύουσα της επαρχίας Παιονίας την Γουμένισσα. Αφού ξεκουραστήκαμε στην κεντρική πλατεία της πόλης, δίπλα από την μνημειακή κρήνη με της λεοντοκεφα-

λής που έκτισαν οι Γάλλοι Στρατιώτες στο 1ο Παγκόσμιο Πόλεμο, πεζοπορώντας μέσα από γραφικά σοκάκια επισκεφθήκαμε τον Ι.Ν. Παναγία Γουμένισσας προκειμένου να προσκυνήσαμε την θαυματουργή εικόνα της Παναγίας (13ος αιώνας) αλλά και να δούμε την εκκλησία, χαρακτηριστικό δείγμα της Μακεδονικής σχολής.

Συνέχεια στη σελ. 4

Δράσεις του Νηπιαγωγείου Ν.Τραπεζούντας και Κ.Αγ.Ιωάννη «Αν θέλεις στην σκιά μου να καθήσεις, πρέπει πρώτα εσύ να με φροντίσεις»

Η εβδομάδα 14-18 Οκτωβρίου ήταν εβδομάδα περιβάλλοντος. Το νηπιαγωγείο Ν.Τραπεζούντας και Κ.Αγ.Ιωάννη δεν έμεινε αμέτοχο. Την Δευτέρα 14 Οκτωβρίου πήγαμε στο κοντινό δασάκι για να παρατηρήσουμε το φυσικό περιβάλλον και να δούμε από κοντά τις αλλαγές της φύσης το φθινόπωρο. Όμως παρατηρήσαμε ότι ο χώρος ήταν γεμάτος με σκουπίδια. Αποφασίσαμε λοιπόν να δράσουμε. Στο νηπιαγωγείο ετοιμάσαμε πινακίδες με μηνύματα για το περιβάλλον, τα ζωγραφίσαμε και τα πλαστικοποιήσαμε. Την επόμενη Δευτέρα φορέσαμε πλαστικά γάντια και ξαναπήγαμε στο δασάκι. Πολύ γρήγορα μαζέψαμε όλα τα σκουπίδια και αναρτήσαμε τις πινακίδες μας για να τις διαβάσουν και να τις τηρούμε όλοι μας. Και όπως θα διαβάσετε και έσεις όταν πάτε: «Αν θέλεις στην σκιά μου να καθήσεις, πρέπει πρώτα εσύ να με φροντίσεις»

Εορταστικές Εκδηλώσεις του Αγίου Δημητρίου στο Περίβλεπτο

Σύντομο Ιστορικό του Χωριού

Το χωριό Περίβλεπτο (Καραγκιόζ) βρίσκεται δυτικά του Δήμου Παρανεστίου του Νομού Δράμας. Είναι ένα ορεινό χωριό, κτισμένο σε υψόμετρο 650 μέτρων, με εξαιρετικό ξηρό κλίμα. Από το Παρανέστι φαίνεται σαν αετοφωλιά σε μια από τις κορυφές των καταπράσινων βουνών του Δήμου.

Κατοικήθηκε από πρόσφυγες του Πόντου, και συγκεκριμένα από τα χωριά του Όφη, οι ονομαζόμενοι οφλίδες και από τα χωριά Αργυρούπολης ή Κουμουσχανέ, εξού και το κουμουσχαναλίδες.

Όταν οι παππούδες μας αφίχθησαν στο χωριό διαπίστωσαν ότι σε πολλά σπίτια κατοικούσαν ήδη

Ο Ι.Ν. Αγίου Δημητρίου

«Τούρκοι». Σύμφωνα με τα λεγόμενα της γιαγιάς μου της Ροδάμας «οι Τούρκοι κάτοικοι του σπιτιού, που μας παραχωρήθηκε, μας φιλοξένησαν ανθρώπινα, μας παραχώρησαν χώρο για να μείνω με τα τέσσερα παιδιά μου. Για τρεις ή τέσσερις μήνες ζούσαμε ήσυχα μαζί τους στον μοιρασμένο χώρο του σπιτιού τους».

Συνέχεια στη σελ. 3

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ ΓΙΑ ΤΑ «ΟΦΙΤΙΚΑ ΝΕΑ»

Σεϊταρίδου Μιχ. Όλγα	20 Ε
Αδαμίδης Χρ. Κωνσταντίνος	50 Ε
Μερτύρης Ιωάννης	15 Ε
Ζαβρίδης Δημήτριος	20 Ε
Τερζίδης Αριστείδης	10 Ε
Τερζίδης Κων. Γεώργιος	50 Ε
Τερζίδης Γ. Βασίλειος	30 Ε
Μεγαλόπουλος Ιωάννης	50 Ε
Κανελλάτου Ευπραξία	10 Ε
Εφραιμίδης Γεώργιος	10 Ε
Μαυρόπουλος Ιορδάνης	10 Ε
Γρηγοριάδης Ηλίας	20 Ε
Γρηγοριάδου – Χανταμπή Μαρία	10 Ε
Λυκίδης Αχιλλέας	30 Ε
Καλαϊτζίδης Γεώργιος	20 Ε
Βασιλειάδου – Χιλιάδου Φωτεινή	10 Ε
Μαυρόπουλος Ιωακείμ	20 Ε
Ιωακείμης Απόστολος	25 Ε
Αδαμίδου - Λεουσιδίου Κυριακή	50 €
Καρακάσης Στυλιανός	10 €
Κυραμαριού Ρούλα	10 €

Επιτυγχόντες σε Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι. με Οφίτικη καταγωγή

Η **Αντωνίου Σοφία** του Κωνσταντίνου και της Σεϊταρίδου Αικατερίνης, εισήχθη στο Χημικό Τμήμα του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Η **Σιώμου Αντωνία** του Ευαγγέλου και της Γεωργιάδου Αγάπης, εισήχθη στο Τμήμα Μηχανικών Πληροφοριακών και Επικοινωνιακών Συστημάτων του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Η **Κουμαρτζούδη Μαρία** του Χρήστου και της Γεωργιάδου Αγάπης του Χρήστου, εισήχθη στο Τμήμα Μ.Μ.Ε. του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Ο **Πετρόπουλος Γεώργιος** του Μάριου και της Ελένης Τοπουζίδου, εισήχθη στο Τμήμα Διοίκησης Συστημάτων Εφοδιασμού των Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης.

Η **Μελπομένη Μέση** του Μάριου και της Σαλονικίδου Ραχήλης, εισήχθη στη Σχολή Ειδικής Εκπαιδευτικής Αγωγής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Ο **Σαββόπουλος Πέτρος** του Κωνσταντίνου και της Αναστασίας (Αμοιρίδου), εισήχθη στη σχολή Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και πληροφορικής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Ο **Παπαθανάκος Γρηγόριος** του Αθανασίου και της Αδαμίδου Θεοφανής, εισήχθη στη φαρμακευτική Σχολή του Πανεπιστημίου Πατρών.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Και μην ξεχνάτε να τακτοποιήσετε την συνδρομή σας για τα «ΟΦΙΤΙΚΑ ΝΕΑ»

Στους ανταποκριτές μας:

Τερζίδης Αριστείδης τηλ. 23510-91572,
Σταυριανίδη Σταύρο, τηλ. 6973496145.

Στον ταμία του Συλλόγου:

Ιωαννίδη Βασίλειο τηλ. 6972658282.

Ταχυδρομικώς με εντολή με τα στοιχεία
Μορφωτικός Ποντιακός Σύλλογος Αλέξανδρος
Υψηλάντης Νέας Τραπεζούντας Πιερίας Τ.Θ.
8004 ΤΚ 60100 Κατερίνη Πιερίας.

Μέσω τραπεζών για συνδρομητές εσωτερικού
και εξωτερικού στους κάτωθι λογαριασμούς:

Εθνική Τράπεζα Ελλάδας:

373/296174-11

IBAN: GR 600110373000037329617411

Eurobank Εργασίας:

0026-0210-15-0100477219

IBAN: GR 9402602100000150100477219

Στην κατάθεση μέσω τραπεζών θα πρέπει να
αναγράφονται τα στοιχεία του καταθέτη για να
αποσταλεί και η σχετική απόδειξη από το ταμείο
του Συλλόγου.

Το Δ.Σ. του Συλλόγου
και η Συντακτική Επιτροπή της Εφημερίδας.

Ευχαριστήρια

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου μας και η συντακτική επιτροπή της εφημερίδας μας ευχαριστεί θερμά την Επιτροπή Ποντιακών Μελετών για την δωρεά προς τον Σύλλογό μας του νέου Παραρτήματος αρ. 30 του «Αρχείου Πόντου» με τίτλο: «Ο Βυζαντινός Πόντος» και των δύο dvd για εκπαιδευτική εφαρμογή με τίτλο: «Πολιτισμός του Ελληνισμού του Πόντου σε τέσσερις γλώσσες (Ελληνικά – αγγλικά – τουρκικά – ρώσικα).

Επίσης το Δ.Σ. του Συλλόγου ευχαριστεί την Σεϊταρίδου Σοφία του Δημητρίου για την δωρεά βιβλίων στη δανειστική βιβλιοθήκη του Συλλόγου μας.

Από το Δ.Σ. του Συλλόγου
«Αλέξανδρος Υψηλάντης».

Συγχαρητήρια

Συγχαρητήρια στον γιο μας **Ιωάννη Κλάψα** που αποφοίτησε από την «Σχολή Αστυφυλάκων Κομοτηνής» και για την εισαγωγή του στο Οικονομικό Τμήμα του Παντείου Πανεπιστημίου Αθηνών. Του ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία. Οι γονείς του Βασίλης και Ελένη Σουντουλίδου και τα αδέρφια του Σωτήρης και Ελίνα.

Την 17η Ιουλίου 2013 ο **Αθανάσιος Αμοιρίδης** του Ηλία και της Αθηνάς κάτοικος Θεσσαλονίκης πήρε επιτυχώς το πτυχίο του Οδοντίατρου από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Οι γονείς του ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία.

Ανακοίνωση Τμήμα Βυζαντινής- Παραδοσιακής Μουσικής

Την Τετάρτη 2 Οκτωβρίου ξεκίνησαν τα μαθήματα της νέας περιόδου του τμήματος Βυζαντινής-Παραδοσιακής Μουσικής του συλλόγου μας, τα οποία θα γίνονται κάθε Τετάρτη στις 8 μ.μ. στην αίθουσα του συλλόγου. Υπεύθυνοι διδασκαλίας του παραπάνω τμήματος θα είναι ο κ. Τσορμπατζίδης Λάζαρος και ο κ. Κουσουρής Αθανάσιος. Όσοι και όσες επιθυμούν να συμμετέχουν στο τμήμα αυτό να το δηλώσουν στον Πρόεδρο του συλλόγου κ. Παραδεισόπουλο Βασίλη στο τηλέφωνο 6937054415.

Από το Δ.Σ. του Συλλόγου

τα ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ μας

Γεννήσεις

Την Πέμπτη 15 Αυγούστου ο Κωτίδης Νικόλαος του Κωνσταντίνου και η Ρημαγμού Αθανασία απέκτησαν δίδυμα κορίτσια.

Την Παρασκευή 25 Οκτωβρίου ο Τερζίδης Κωνσταντίνος του Γεωργίου και η Αγγελική απέκτησαν δίδυμα αγόρια.

Το Σάββατο 16 Νοεμβρίου ο Αντωνιάδης Χρήστος και η Τσενεκίδου Χαρούλα απέκτησαν κορίτσι.

Την Τετάρτη 20 Νοεμβρίου ο Νίκλας Πέτερσον και η Αλεξάνδρα Ουζούνη – Πέτερσον το γένος Αραβίδου απέκτησαν αγόρι.

Βαπτίσεις

Την Κυριακή 10 Οκτωβρίου στον Ιερό Ναό Ζωοδόχου Πηγής Νέας Τραπεζούντας, ο Γκουρμάνος Αντώνιος και η Σεϊταρίδου Ελπίδα βάπτισαν τον γιο τους με ανάδοχο τον Μυστηλιάδη Γρηγόριο που έδωσε στο νεοφώτιστο το όνομα Ιωάννης.

Την Κυριακή 10 Νοεμβρίου στον Ιερό Ναό Ζωοδόχου Πηγής Νέας Τραπεζούντας, ο Χαράλαμπος Αναστασίου του Αντωνίου και η Νικολαΐδου Σταματία βάπτισαν τον γιο τους με ανάδοχο τον Πουρσανίδη Χαράλαμπο που έδωσε στο Νεοφώτιστο το όνομα Αντώνιος.

Γάμοι

Την Κυριακή 10 Νοεμβρίου ο Αλχαζίδης Νικόλαος και η Καμέλια Μάρκος ενώθηκαν με τα δεσμά του γάμου. Το μυστήριο τελέστηκε στον Ι.Ν. Ζωοδόχου Πηγής Νέας Τραπεζούντας.

Ανακοίνωση Τμήμα εκμάθησης Ποντιακής Λύρας

Την Παρασκευή 4 Οκτωβρίου ξεκίνησαν τα μαθήματα για την νέα περίοδο στο τμήμα εκμάθησης ποντιακής λύρας τους συλλόγου μας. Υπεύθυνος διδασκαλίας του παραπάνω τμήματος θα είναι ο κ. Αμπερίδης Δημήτριος. Όσοι και όσες επιθυμούν να εγγραφούν στο τμήμα αυτό του συλλόγου μας να επικοινωνήσουν με τον κ. Αμπερίδη Δημήτριο στο τηλ. 6974491066, ή στο τηλ. 69370584415 του Προέδρου κ. Παραδεισόπουλου Βασίλη.

Από το Δ.Σ. του Συλλόγου

ΟΦΙΤΙΚΑ ΝΕΑ

Δίμηνη έκδοση
ΤΟΥ ΠΟΝΤΙΑΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ "ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ"
Ν. ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑΣ ΠΙΕΡΙΑΣ

Υπεύθυνος σύμφωνα με το νόμο ο πρόεδρος του Συλλόγου
ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ : Βασίλης Παραδεισόπουλος 6937054415

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Τηλέφωνο - Fax: 23510 91291, E-mail: ipsilantis@hol.gr

WEB SITE : www.ipsilantis.gr

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Δ.Σ. Συλλόγου

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Τερζίδης Αριστείδης

Μεγαλόπουλος Ιωάννης

Σεϊταρίδης Δημοσθένης

Τερζίδης Βασίλειος

Σελιδοποίηση: Κανελλάτος Σπύρος - 23510 73333

Εκτύπωση: Τυπογραφείο "Παναγιώτης" - 23510 23625

ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Φυσικά πρόσωπα: 10 ευρώ

Σύλλογοι - Κοινοότητες: 30 ευρώ

Τράπεζες - Επιχειρήσεις Α.Ε. 45 ευρώ

Εξωτερικού:

Για χώρες Ευρώπης 25 ευρώ

Για άλλες Ηπείρους 30 δολ. ΗΠΑ

Επιταγές - εμβάσματα:

Ιωαννίδη Βασίλης - Ταμίας

60100 Νέα Τραπεζούντα

*Χειρόγραφα δημοσιευμένα ή μη δεν επιστρέφονται

*Τα κείμενα εκφράζουν τις απόψεις των συντακτών τους

και όχι του Συλλόγου "ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ"

Συνέχεια από τη σελίδα 1

Βλέπετε, οι λαοί δεν έχουν να μοιράσουν τίποτα, δεν τρέφουν μισαλλοδοξία και μίσος για αλληλοεξόντωση μεταξύ τους, εάν δεν υποδαυλίζονται σκόπιμα από σκοτεινές δυνάμεις, συμπαρασύροντάς τους σε αιματηρούς πολέμους και ξεριζωμούς. Μεταξύ των ξεριζωμένων ήταν και οι παππούδες/γονείς μας που ήρθαν από τον μακρινό Πόντο και εγκαταστάθηκαν στο χωριό αυτό το 1922. Αλλά και οι «Τούρκοι» που το κατοικούσαν, αναγκάστηκαν να ξεριζωθούν, να φύγουν για την Τουρκία, σύμφωνα με το πνεύμα της Συνθήκης της Λωζάνης που προέβλεπε την εκτέλεση της ανταλλαγής των πληθυσμών με κριτήριο μόνο το θρήσκευμα. Και ο νούν νοείτο.

Κατά την διάρκεια της βουλγαρικής κατοχής και του καταραμένου αδελφοκτόνου πολέμου, στην δεκαετία του 50, οι κάτοικοι του χωριού αναγκάστηκαν και πάλι να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους, να πάρουν το δρόμο της προσωρινής προσφυγιάς. Μετά την αποχώρηση των Βουλγάρων και την λήξη του εμφυλίου πολέμου, επέστρεψαν στο χωριό για να συνεχίσουν να καλλιεργούν τα χωράφια τους και να εκτρέφουν τα ζώα τους για να επιβιώσουν. Η ζωή όμως στο χωριό δεν είχε καμιά προοπτική βελτίωσης παρά την σκληρή δουλειά τους. Έτσι, εμείς τα παιδιά τους μη βλέποντας κανένα μέλλον παραμένοντας στο χωριό, ο ένας μετά τον άλλον, τράβηξε το δρόμο του, εγκαταλείποντας το χωριό, άλλοι για Γερμανία, άλλοι για Δράμα, Χωριστή, άλλοι για Θεσσαλονίκη, Κατερίνη και Αθήνα. Αποτέλεσμα, στην δεκαετία του 70 το χωριό μας να ερημωθεί. Βλέπετε η προσφυγιά μας δεν έχει τέλος, αλλά αυτή την φορά με την θέλησή μας, αποβλέποντας σε ένα καλύτερο μέλλον.

Το ανωτέρω σύντομο ιστορικό, απευθύνεται μόνο σε αναγνώστες που δεν γνωρίζουν την ιστορία του.

Σήμερα το χωριό δεν μας θυμίζει το παλιό εκείνο γεμάτο με ζωή χωριό, αποτελούμενο από 45 οικογένειες και πάνω από 300 κατοίκους, με ένα σχολείο γεμάτο από παιδιά και φυσικά με την εκκλησία του τον Άγιο Δημήτριο, που όταν είχαμε Παπά τις Κυριακές/εορτές, στην Θεία Λειτουργία όλοι οι κάτοικοι με βαθιά πίστη εκκλησιάζονταν.

Παρόλα αυτά έχει ένα δραστήριο σύλλογο τον Πολιτιστικό Ποντιακό Σύλλογο Περιβλέπτου «Η ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑ» με Πρόεδρο τον Παύλο Σοφιάδη που κρατά ζωντανά τα ήθη, έθιμα και παραδόσεις μας που κληροδοτήσαμε από τους παππούδες μας. Γνωρίζοντας ότι λαός που τα ξεχνά δεν έχει ούτε παρόν ούτε μέλλον. Επειδή όμως έχουμε παρελθόν, και με τέτοιους δραστήριους απογόνους είναι βέβαιον ότι έχουμε παρόν αλλά θα έχουμε και μέλλον.

Για να κάνουν όμως τα όνειρά τους πραγματικότητα θα πρέπει όλοι μας να

Εορταστικές Εκδηλώσεις του Αγίου Δημητρίου στο Περιβλέπτο

Το Δημοτικό Σχολείο Περιβλέπτου όπως είναι σήμερα

τους βοηθήσουμε. Γι αυτό, τουλάχιστο μια φορά τον χρόνο στις εορταστικές εκδηλώσεις του χωριού του Αγίου Δημητρίου, να καταβάλλουμε κάθε δυνατή προσπάθεια για να παραβρεθούμε στις εκδηλώσεις αυτές που προετοιμάζει ο Σύλλογος.

Δύο αρχοντικά που σώζονται μέχρι σήμερα

Ο Σύλλογος δεν ζητά τον οβολό μας, ζητά την παρουσία μας, ζητά το θερμό χειροκρότημά μας για την ψυχική και ηθική του αναπέρωση για συνέχεια, και μην ξεχνάτε την λαϊκή ρήση ότι «Το χειροκρότημα δεν στοιχίζει σ' αυτούς που το δίνουν, αλλά δίνει πολλά σ' αυτούς που το εισπράττουν».

Αισθανθήκαμε τυχεροί, που παραβρεθήκαμε στις φετινές εορταστικές εκδηλώσεις του χωριού για να τιμήσουμε τον Άγιο του. Σ' αυτό συνετέλεσε και η καλή και ηλιόλουστη φθινοπωρινή ημέρα.

Το πρωί παρακολουθήσαμε την Θεία Λειτουργία. Στην συνέχεια όλοι οι εκ-

κλησιαζόμενοι συγκεντρωθήκαμε στον προαύλιο χώρο της εκκλησίας, χαιρετισθήκαμε, αγκαλιαστήκαμε σαν καλοί, χριστιανοί, συγχωριανοί, φίλοι από τα παλιά και κατά το πλείστον συγγενείς μεταξύ μας. Με κάποιους είχαμε χρόνια να συναντηθούμε, ακόμη και από τα σχολικά μας χρόνια. Δεν μπορώ να περιγράψω σε μια στήλη της εφημερίδας, αυτό που ενδόμυχα αισθανθήκαμε. Ταξιδέψαμε νοερά στο παρελθόν, στα παιδικά, σχολικά μας χρόνια βλέποντας τα γκρεμισμένα σπίτια μας, το σχολείο, την εκκλησία, όλα μας θύμιζαν τα παιδικά μας εκείνα αθώα χρόνια. Επίσης, νοερά επικοινωνήσαμε με τις άμωμες ψυχές των παππούδων/ γονέων μας που ήρθαν από τον μακρινό Πόντο, φέροντας μαζί τους την πίστη τους,

την γλώσσα τους, την λύρα και τα τραγούδια τους και φυσικά τις παραδόσεις τους. Ήταν φτωχοί υλικά, αλλά πλούσιοι και ευτυχισμένοι στην ψυχή. Είχαν έμφυτη την φιλοξενία, την ανθρωπιά, την ειλικρίνεια στα καλά ανθρώπινα χαρακτηριστικά τους, που σήμερα σπανίζουν. Παρά την φτώχεια τους δεν τους έλλειπε το γέλιο και τα ανέκδοτα. Έκαναν το πόντο της προσφυγιάς τους τραγούδι και κάτω από τους ήχους της λύρας, λες και τους μεθούσε ο ήχος της, χόρευαν, χόρευαν, χόρευαν ασταμάτητα τους ζωηρούς ποντιακούς χορούς, με ένα απλό, λιτό μεζέ, λίγο τουρσί, λίγο τυρί, καμιά ελιά και ψωμί και με λίγο κρασί

(ρετσίνα) ή ούζο. Χόρευαν σε κάθε ευκαιρία, σε γάμους, σε πανηγύρια, σε εορτές κλπ., σαν να ήθελα να ξεχάσουν με τον χορό, τον πόντο για τις χαμένες τους πατρίδες. Όλα αυτά ήρθαν κινηματογραφικά στις σκέψεις μας, πλημμυρίζοντάς μας από ρίγη συγκίνησης αναπολώντας το παρελθόν. Μόνο αν βρεθείς στο χωριό θα νιώσεις έτσι όπως ένιωσα, όπως νιώσαμε.

Στην συνέχεια, γεμίσαμε την αίθουσα συνεσιάζσεων για το καθιερωμένο ποντιακό γλέντι, με χορούς και τραγούδια και καλό φαγητό για τα οποία φρόντισαν τα παιδιά του Συλλόγου. Τους ευχαριστούμε θερμά.

Κατά την διάρκεια της εορτής, ο πρόεδρος του Συλλόγου «ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑ» Παύλος Σοφιάδης απένειμε τιμητικές διακρίσεις σε αυτούς που προσέφεραν στον Σύλλογο, οικονομική, εργασιακή και ηθική βοήθεια, και όπως παρακάτω: Στον απερχόμενο πρόεδρο και ιδρυτή του Συλλόγου Γεώργιο Δ. Καβαλάρη, που επί 18 ανελπιπή χρόνια εργάστηκε άοκνα, με ζήλο και ανιδιοτελώς για την διατήρηση των παραδόσεών μας που κληροδοτήσαμε από τους παππούδες/γονείς μας.

Στον Τάσο Κυριακίδη, για το συγγραφικό του έργο, αναφορικά με το βιβλίο του «Το Περιβλέπτο» αλλά και για το μεγάλο του έργο για τον ελληνισμό του Πόντου μέσω του εκδοτικού του οίκου.

Καθώς επίσης τιμήθηκε και ο Σύλλογος Αλέξανδρος Υψηλάντης της Νέας Τραπεζούντας για την αρωγή που τους προσφέρει σε κάθε απαίτηση. Αν λάβουμε υπόψη μας ότι παιδιά του Περιβλέπτου ήταν αυτά που μετοίκησαν και ίδρυσαν την Ν. Τραπεζούντα και τον σύλλογο Αλ. Υψηλάντης που στην συνέχεια λόγω των δραστηριοτήτων του έγινε γνωστός όχι μόνο στον ελλαδικό χώρο αλλά και έξω από αυτόν. Όπως, μεταξύ άλλων αναφέρθηκε στην ολιγόλεπτη ομιλία του ο εκπρόσωπος τους συλλόγου "Αλέξανδρος Υψηλάντης" Χρήστος Γιανταμίδης.

Και εμείς με την σειρά μας, τους ευχαριστούμε και τους εκφράζουμε τα θερμά μας συγχαρητήρια για την βοήθειά τους, ευχόμενοι το 2014 ο Σύλλογος να τιμήσει και άλλα πρόσωπα που προσφέρουν/συμβάλλουν ποικιλοτρόπως στην διατήρηση των παραδόσεών μας.

Επίσης ευχαριστούμε όλους τους παρευρισκομένους που με την παρουσία τους λάμπρυναν την γιορτή.

Τελειώνοντας, ευχόμεστε του χρόνου το 2014 να συγκεντρωθούμε ακόμη περισσότεροι. Όσοι μπορούν, να φέρουν και τα παιδιά/εγγόνια τους για να υπάρχει συνέχεια.

Υγεία και ευλογία και καλό αντάμωμα στο χωριό μου το 2014.

Αντίρχος (ε) ε.α.
Χρήστος Γιανταμίδης Π.Ν.

Απονομή τιμητικής διάκρισης από τον Σοφιάδη Παύλο στον κ. Κυριακίδη Αναστάσιο

Απονομή τιμητικής διάκρισης από τον Σοφιάδη Παύλο στον π. πρόεδρο του συλλόγου Περιβλέπτου Καβαλάρη Γεώργιο

Απονομή τιμητικής διάκρισης από τον Σοφιάδη Παύλο στον εκπρόσωπο του συλλόγου "Υψηλάντη" κ. Γιανταμίδη Χρήστο

ΜΕ ΤΟ ΧΟΡΕΥΤΙΚΟ ΜΑΣ ΣΤΗΝ ΠΑΙΟΝΙΑ ΚΙΛΚΙΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΣΤΗ ΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ

Συνέχεια από τη σελ. 1

Εκεί μας υποδέχθηκε ο Ιερομόναχος της μοναχικής αδελφότητας ο οποίος μας ενημέρωσε για την ιστορία του ναού και της θαυματουργής εικόνας.

Το ξακουστό Μοναστήρι της Παναγίας της «Γουμένισσας» υπήρξε η αφορμή να δημιουργηθεί και η μικρή ομώνυμη πόλη που αποτελεί και την έδρα της νεοσύστατης (από το 1991 μ.Χ.) Μητρόπολης Γουμένισσας, Αξιουπόλεως & Πολυκάστρου.

Ο Ναός αποτελούσε το καθολικό Ιεράς Μονής που το 1346 μ.Χ. παραχωρήθηκε με αυτοκρατορικό χρυσόβουλο του αυτοκράτορα Ιωάννου Ε' του Παλαιολόγου στη Μονή Ιβήρων του Αγίου Όρους. Το μοναστήρι συσπείρωσε γύρω του τους κατοίκους της περιοχής και εξελίχθηκε σύντομα σε σημαντικό πνευματικό –εμπόρικο και εθνικό κέντρο όχι μόνο της περιοχής αλλά και της Κεντρικής Μακεδονίας.

Σχετικά με την ιστορία της εικόνας μάθαμε ότι στις πλαγιές του όρους Πάϊκο, ασκήτευαν αρκετοί μοναχοί κατά τον 14ο αιώνα μ.Χ. Ενδεχομένως στο σημείο που σώζονται τα ερείπια και βρίσκεται σήμερα το εξωκλήσι της αγίας Παρασκευής Πενταλόφου, να υπήρχαν κελιά. Οι μοναχοί αυτοί τιμούσαν ιδιαίτερα μια εικόνα της Παναγίας. Σύμφωνα με την παράδοση ανεξήγητα, η εικόνα αυτή κάποια μέρα έφυγε από τη θέση της και βρέθηκε 7 χιλιόμετρα πιο κάτω όπου η σημερινή Γουμένισσα.

Την επανέφεραν στη θέση της και ξαναχάθηκε, δεύτερη και τρίτη φορά, δείγμα ότι η

Παναγία επιθυμούσε στο σημείο εκείνο, δυτικά από το μικρό τότε χωριό, να στηθεί Μοναστήρι. Οι ευλαβείς κάτοικοι της περιοχής, ποιμένες και αγρότες, ανήγειραν ναό προς τιμήν της Παναγίας και με τον καιρό κα-

θώς αυξάνονταν εντυπωσιακά οι συρρέοντες πιστοί ο ναός αυτός έγινε το «καθολικό» της Μονής.

Όταν η περιοχή υποτάχθηκε στους Τούρκους (1430 μ.Χ. - 1912 μ.Χ.), η Μονή έγινε το σημαντικότερο θρησκευτικό και εθνικό κέντρο της περιοχής, απέχτησε δύναμη και μεγάλη κτηματική περιουσία, από δωρεές των πιστών. Συμμορίες, όμως Τούρκων και Τουρκαλβανών ληστών, λεηλάτησαν τη Μονή και για να τιμωρήσουν την αντίσταση των Μοναχών «κρέμασαν τον Ηγούμενο σε ένα πλατάνι στο δάσος της Μονής, στη θέση της σημερινής κεντρικής πλατείας.

Ο τόπος πήρε το όνομα του απαγχονισμένου νεομάρτυρα ηγούμενου και έτσι σε ανάμνηση της φρικτής θυσίας του, το χωριό ονομάστηκε Ηγουμενίτσα και κατά συκοπή Γουμένισσα». Εκτοτε Μονή και κωμόπολη είναι αναπόσπαστα δεμένες.

Σημαντικό, στη τοπική ιστορία, υπήρξε το έτος 1924 μ.Χ., οπότε στην περιοχή ήρθαν και εγκαταστάθηκαν χιλιάδες Έλληνες πρόσφυγες από τη Μικρασία, τον Πόντο και την Ανατολική Ρωμυλία. Για την αποκατάστασή τους, όπως όλα σχεδόν τα Μοναστήρια, η Μονή Ιβήρων παραχώρησε στο Κράτος και στη τοπική Εκκλησία το Μετόχι της Παναγίας (έτος 1931 μ.Χ.) την κινητή και ακίνητη περιουσία, πλην των ιερών αντικειμένων και κειμηλίων που παραδόθηκαν στη Μονή Ιβήρων, ενώ τα κελιά μετατράπηκαν σε οικήματα

για τη στέγαση προσφύγων. Το σημερινό «καθολικό» δεν είναι ο αρχικός ναός, αλλά κτίσμα του τέλους του 17ου αιώνα μ.Χ., στο οποίο –με το πρόσχημα επισκευών (λόγω απαγορεύσεως των κατακτητών) – το 1802 μ.Χ. προστέθηκαν στη νότια και δυτική πλευρά αφιδωτό προστώο, με πεσσούς και τόξα, και δημιουργήθηκε γυναικωνί-

της, ανακαινίστηκε η κόγχη του ιερού και τονίστηκαν τα χρώματα των τοιχογραφιών.

Το 1837 ανακαινίστηκε το Ιερό, ενώ στα μέσο του 19ου αιώνα επεκτάθηκε προς τα δυτικά. Τότε προστέ-

θηκε και η νότια στοά. Στο εσωτερικό της εκκλησίας, η οποία ανήκει στον τύπο της τρίκλιτης ξυλόστεγης Βασιλικής, με πολυγωνική αψίδα Ιερού από λαξευτή πέτρα, υπάρχει ένα εξαιρετικής ποιότητας ξυλόγλυπτο σύνολο (τέμπλο, κιβώτιο Αγίας Τράπεζας, προσκυνητάρι). Στο προσκυνητάρι είναι τοποθετημένη η θαυματουργή εικόνα της Παναγίας που καθιστά το ναό σημαντικό λατρευτικό κέντρο.

Στο καθολικό, που είναι ρυθμού παραδοσιακής βασιλικής, ο προσκυνητής αντικρίζει τοιχογραφίες όχι καλά διατηρημένες, εξαιτίας των καταστροφικών επεμβάσεων και Βουλγάρων σχισματικών αλλά και το εξαιρετικής τέχνης ξυλόγλυπτο τέμπλο.

Το τέμπλο είναι το μοναδικό στο είδος του. Η παράδοση, λέει, πως χρειάστηκαν επτά χρόνια για την κατασκευή του από τεχνίτες μοναχούς. Περίτεχνη δουλειά έδωσε πάνω στο ξύλο πλήθος στοιχείων από το φυτικό και ζωικό κόσμο ακόμη δε και παραστάσεις από την Αγία Γραφή. Μια παράσταση που κοσμεί το τέμπλο της Παναγίας της Γουμένισσας, είναι ένα αστέρι ευμέγεθες, με πολλές ακτίνες, συνήθως δώδεκα τον αριθμό που δίνει μια ξέχωρη έμφαση στον όλο διάκοσμο. Φιλοτεχνημένο μέσα σε κύκλους και πλαισιωμένο με άνθη, επιχρυσωμένο, ξεχωρίζει επάνω στο ταμπλό του τέμπλου και είναι μια προαιώνια μαρτυρία.

Το κτιριακό της συγκρότημα σήμερα, περιλαμβάνει τον παλιό Ναό της Παναγίας, το νέο παρεκκλήσι της Αγίας Ζώνης, ευρύχωρο και ανακαινισμένο Αρχονταρίκι και καταλύματα της Αδελφότητας.

Η περιοχή όμως εκτός από θρησκευτική ιστορία είναι πλούσια τόσο σε αρχαιοελληνικούς μύθους όσο και σε ιστορικά γεγονότα. Όπως αναφέρει και ο Χρήστος Π. Ιντος στο βιβλίο του με τίτλο Η Ιστορία του Αγίου Γεωργίου Γουμένισσας «Η μυθολογία, η παράδοση και η ιστορία της Γουμένισσας της δροσερής και πανέμορφης κωμόπολης της Επαρχίας Παιονίας του Νομού Κιλκίς, είναι τόσο παλιά, όσο και εκείνη του ευρύτερου Ελλαδικού χώρου». Παιονία ονομάζονταν η θεά Αθηνά και Πάϊων ο σωτήρας Θεός Απόλλων. Ο Πausanias αποδίδει το όνομα Πάϊων στον πρωτότοκο γιο του βασιλιά της Ήλιδας Ενδυμίων. Ο Όμηρος αναφέρεται στο έπος της Ιλιάδας στους Παιάνες και στην Παιανία ονομάζοντας τον Αξίο ποταμό πλατύρροο και τον ωραιότερο της γης!!!

Ο Ηρόδοτος, ο Πατέρας της Ιστορίας αναφέρεται εκτενέστατα στις περιπέτειες των Παιόνων κατά τους Περσικούς Πολέμους, στη βοήθεια που προσέφεραν στους επαναστατημένους Έλληνες της Ιωνίας με συνέπεια η περιοχή να δεχθεί την εκδικητική μανία του Μεγάβαζου. Το ίδιο κάνει και ο Θουκυδίδης εξιστορώντας τα γεγονότα του φοβερού

Πελοποννησιακού πολέμου του οποίου η εξάπλωση και τα ολέθρια αποτελέσματα δεν εξαιρέσαν ούτε και αυτή τη γωνιά της Βόρειας Ελλάδας.

Ο Αρριανός, ο βιογράφος-ιστορικός του Μεγάλου Αλεξάνδρου μας δίνει επίσης πολλά στοιχεία

Το ξακουστό Μοναστήρι της Παναγίας της «Γουμένισσας»

Η κεντρική πλατεία της Γουμένισσας

Παλιό αρχοντικό της Γουμένισσας

Το χορευτικό τμήμα του συλλόγου μας στο χώρο των εκδηλώσεων

για τη συμμετοχή των Παιόνων, ως επίλεκτου σώματος του Μακεδονικού Στρατού που συνέβαλε στην πορεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου προς την Ανατολή. Στα ελληνιστικά και τα ρωμαϊκά χρόνια η Παιανία και οι πόλεις της (Στοβοί, Βυλάζωρα, Αντιγόνηα, Ιωρο, Δόβηρος, Εύρωπος, Γορτυνία, Αταλάντη και Ειδομένη) συνεχίζουν τη δυναμική τους παρουσία, ώσπου στο τέλος καταντούν ρωμαϊκή επαρχία.

Τη βυζαντινή περίοδο πλήθος επιδρομμένων (Γαλάτες, Γόθοι, Ούνοι, Σλάβοι) κατερχόμενοι από το βορρά περνούν και από την περιοχή αυτή αφήνοντας έντονα τα σημάδια της καταστροφικής τους μανίας. Έρχονται όμως και καλύτερες ημέρες και ελευθερωτές αυτοκράτορες σαν το Βασίλειο Β' το Βουλγαροκτόνο επισκέπτονται το τόπο αυτό.

Η περιοχή της Γουμένισσας το 1346 με αυτοκρατορικό χρυσόβουλο του Ιωάννη Ε Παλαιολόγου παραχωρείται στην Αγιορείτικη Μονή των Ιβήρων και γίνεται θρησκευτικό κέντρο με κύριο πυρήνα το Μοναστήρι της Παναγίας. Η φήμη της Μονής συνεχώς αυξάνει όπως και τα περιουσιακά του στοιχεία, που του παραχωρούν και του δωρίζουν οι κάτοικοι όχι μόνο της περιοχής αλλά και όλης της Μακεδονίας.

Τα πρώτα χρόνια της Τουρκοκρατίας από την συνένωση μικρών αγροκτηνοτροφικών οικισμών δημιουργείται περιμετρικά από το Μοναστήρι μια δυναμική και αξιόλογη κωμόπολη, που ονομάστηκε Γουμένισσα, από τον Ηγούμενο της Μονής, τον οποίο οι Τούρκοι αφού συνέλαβαν, τον απαγχόνισαν σε ένα από τα πλατάνια της πλατείας (Γουμέτζα στα τούρκικα σημαίνει ο τόπος του Ηγούμενου). Η κύρια ενασχόληση των κατοίκων της με τη σηροτροφία και την αμπελοουργία, καθώς και η αξιόλογη παραγωγή, ποσοτική και ποιοτική κρασιών την κάνουν γνωστή και πέρα από τα τουρκοκρατούμενα βαλκάνια.

Τα δύσκολα εκείνα χρόνια στα γύρω από τη Γουμένισσα υψώματα έδρασαν κλεφτοαρματολοί σαν το Δήμο και το Νικοτσάρα. Ο τελευταίος μάλιστα συγκρούστηκε στα Χάνια της Γουμένισσας, (παλιό Σιδηροδρομικό σταθμό Γουμένισσας) με τον σερδάρη της Θεσσαλονίκης προξενώντας ζημιές.

Αν και η Γουμένισσα και με τα χωριά Κάρπη και Γρίβα με σουλτανικό φερμάν χαρακτηρίζονταν αυτοδιοικούμενη περιοχή (μουκατάς) με μοναδική υποχρέωση να ασχολούνται με την βαφή υφασμάτων από τα οποία κατασκευάζονταν οι στολές των Τούρκων στρατιωτών, δεν ήταν εν τούτοις αμέτοχη στο μεγάλο αγώνα του 1821.

Μετά το ξέσπασμα της επανάστασης οι τουρκικές αρχές ερεύνησαν τα σπίτια και βρήκαν 49 τουφέκια. Τιμωρήθηκαν σκληρά οι κάτοχοι τους και υποχρεώθηκαν να δώσουν ότι είχαν, όπως και όλοι οι συντοπίτες τους, χρήματα, τρόφιμα και άλλο υλικό (ζώα, άμαξες) στον Πασά της Θεσσαλονίκης Λουμπούτ, που πήρε εντολή από το Σουλτάνο να καταπνίξει στο αίμα την επανάσταση της Χαλκιδικής και γενικά όλης της Μακεδονίας.

Φαίνεται όμως παρά τη βία που ασκήθηκε κάτοικοι της Γουμένισσας δεν ανταποκρίθηκαν στη διαταγή του Λουμπούτ γι' αυτό κι ο τελευταίος εξαπέλυσε πήρε σκληρά μέτρα επιβάλλοντας βίαιο εξισλαμισμό.

Από το 1878 η κατάσταση χειροτερεύει. Από την πανσλαβιστική προπαγάνδα καταβάλλεται προσπάθεια αλλοίωσης του ελληνικού εθνικού χαρακτήρα των κατοίκων της περιοχής. Η προπαγάνδα χρησιμο-

Η χορευτική ομάδα του συλλόγου μας ξεκινά με τον χορό "Εμπρο Πις"

ποιεί όλα τα μέσα, αλλά οι κάτοικοι της Γουμένισσας αντιδρούν δυναμικά και πρώτα με ειρηνικά μέσα. Ιδρύουν μεγαλοπρεπέστατο διδακτήριο, που παρόμοιο του σε λίγες ελληνικές πόλεις συναντά κανείς. Τα χρήματα συγκεντρώνονται μετά από έρανο που διενεργείται μεταξύ των κατοίκων και από την δωρεά του απλού και αγράμματου μα μεγάλου πατριώτη τοπικού ευεργέτη Θάνου Ζελέγκου. Πρωτοστάτης του έργου είναι ο Μητροπολίτης Εδέσσης, όπου εκκλησιαστικά υπάγονταν η Γουμένισσα, Ιερόθεος. Το παλιό εκείνο διδακτήριο αναπαλαιωμένο σήμερα στολίζει το κέντρο της δροσερής και γραφικής κωμόπολης του Ελληνικού Βορρά.

Ιδρύεται επίσης Φιλεκπαιδευτική Αδελφότητα (1878) η οποία έπαιξε σημαντικότερο ρόλο στην όλη πνευματική και πολιτιστική ανάπτυξη και κίνηση της Γουμένισσας και της ευρύτερης περιοχής.

Όταν όμως η σλαβική, προπαγάνδα με δόλια μέσα προσπάθησε να ανατρέψει κάθε ειρηνικό και δημιουργικό έργο στη Γουμένισσα, τότε οι κάτοικοι της δεν διστάζουν να χρησιμοποιήσουν και τα όπλα. Έτσι στο Μακεδονικό Αγώνα δρουν στην περιοχή αξιόλογα σώματα ντόπιων οπλαρχηγών, όπως των αδελφών Δογιάμα, του Ναούμη, του Σιωνίδη, του Καραϊσκάκη. Δρουν όμως και σώματα πολλών αξιωματικών του ελληνικού στρατού, που ήρθαν να αγωνισθούν για την απελευθέρωση και τη διάσωση της ελληνικότητας της Μακεδονίας. Μεταξύ αυτών ήταν οι Μωραϊτής, Φραγκόπουλος, Παπαδόπουλος, Κακουλίδης και πολλοί άλλοι.

Θα ήταν όμως μεγάλη η παράλειψη αν δεν τονίζονταν και η συμβολή στην ελληνική υπόθεση

των διδασκάλων των εκπαιδευτηρίων της Γουμένισσας, όπως του πρωτομάρτυρα δασκάλου του Μακεδονικού Αγώνα Ιωάννη Πίτσουλα. Οι Βούλγαροι τον κρέμασαν, όπως και τον Ηγούμενο της Μονής της Παναγίας οι Τούρκοι, σε πλάτανο της περιοχής. Σημαντική επίσης ήταν η συμβολή του ιατρού Αγγέλου Σακελλαρίου, που προΐστατο του Ελληνικού Κομιτάτου της Γουμένισσας. Αλληλογραφούσε με τον Καύλο Μελά και είχε προσωπικό φίλο τον Ιωνα Δραγούμη. Η σημαία της ελευθερίας έφθασε στη Γουμένισσα μετά την ιστορική μάχη των Γιαννιτών, στις 23 Οκτωβρίου 1912. Λίγο πριν την απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης και η Γουμένισσα αποτίνασσε την μακράιωνη τουρκική σκλαβιά.

Την περίοδο του Α' Παγκοσμίου πολέμου η Γουμένισσα βρίσκεται στη γραμμή του γνωστού Μακεδονικού Μετώπου. Οι Γάλλοι την κάνουν έδρα τους και ψηλά στο Σκρα γράφεται μια νέα ιστορία δόξας το Μάιο του 1917. Αφού πληροφορηθήκαμε την πλούσια ιστορία της περιοχής αναχωρήσαμε με το λεωφορείο και αφού διανύσαμε μια όμορφη ορεινή διαδρομή 24 περίπου χιλιομέτρων φθάσαμε στο σημείο εκδηλώσεων που ήταν μια κοιλάδα στον οικισμό Μεγάλα Λιβάδια.

Εκεί το χορευτικό μας παρουσίασε με ιδιαίτερη επιτυχία 6 χορούς και καταχειροκροτήθηκε από τους θεατές οι οποίοι εντυπωσιάστηκαν από τους οφίτικους χορούς λέτσι και ντολμέ που για πρώτη φορά παρουσιάστηκαν στην περιοχή. Το Διοικητικό Συμβούλιο ευχαριστεί θερμά τον Βασίλειο Τσαρτσάνη, την ψυχή των εκδηλώσεων ο οποίος είχε επισκεφθεί το χωριό μας στα φετινά Υψηλάντεια με την εκπομπή BALKAN EXPRESS και τον Δημήτριο Παπαδόπουλο του Συλλόγου Πολυκάστρου.

Η οδός Μ. Αλεξάνδρου την δεκαετία του '30

1985) στα «Απομνημονεύματα» (Κατερίνη 1965) μάς παρέχει πληροφορίες γύρω από τους κεμαλικούς διωγμούς, τις προσπάθειες εγκατάστασης στην Ελλάδα στην Κατερίνη του μεσοπολέμου («ελώδης χωρίς πόσιμο νερό») και στη γενεαλογία του γράφοντος. Στην πρώτη σελίδα και ο υπέρπιλος: «Πόντος» με τον προσδιορισμό του θέματος: «Απομνημονεύματα από την εξόντωση και σφαγή του ποντιακού ελληνισμού υπό της επαναστατικής κυβερνήσεως του Κεμάλ, και ο επαναπατρισμός εις την Ελλάδα». Στον πρόλογό του τονίζει: «Αγαπητοί μου αναγνώσται, δεν γράφω φαντασίες ή υπερβολές, αλλά απτά και συγκεκριμένα όπως τα έζησα και υπόφερα πριν σαράντα επτά

είναι βασικά τα χωριά του Γιαϊλέ-Γιουζή, γύρω απ' το Τσάμπασι, τα ιδρυτικά χωριά τους της περιοχής Κιουρτίν της Αργυρούπολης (Κιουμουσχάνε) και τα μεταναστευτικά τους κέντρα, όπως Κοτύωρα, Φάτσα, Πουλαντζάκη, Απτάλ, περιοχή Πόζατ, περιοχή Τάσσοβας κ.λπ. Ο Θεοφάνης Δεληγιαννίδης με το βιβλίο του «Ανάρτης στα ποντιακά βουνά» (Κατερίνη 2001) γράφει τα απομνημονεύματά του σε γλώσσα απλή καθαρεύουσα. Αυτά περιλαμβάνουν τόσο ιστορικά γεγονότα της περιοχής του Πόντου (μετακινήσεις πληθυσμών, το ποντιακό ζήτημα, ονόματα εκτελεσθέντων από τον Τοπάλ Οσμάν, οργάνω-

Οι πρόσφυγες στην Κατερίνη και στην ευρύτερη περιοχή της Πιερίας

Πρόσφυγες: Από την ανταλλαγή των πληθυσμών στην εξαθλίωση

Του ΑΝΤΩΝΗ ΚΑΛΦΑ

Στην εμβληματική «Ιστορία ενός αιχμαλώτου» (1929) του Στρατή Δούκα, ο ήρωας Νικόλας Καζάκογλου (το Κοζάκογλου το έβαλα, λέει ο Δούκας, σαν πιο εντυπωσιακό) αφηγείται σε ένα καφενείο στο χωριό Σπι ή Στουπί (σημερινή Νέα Εφεσος) -στα «προσφυγοχώρια της επαρχίας Αικατερίνης»- το πώς κατάφερε να σωθεί μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή μεταμφιεζόμενος σε Τούρκο.

Το βιβλίο έγινε σύμβολο ενός ολόκληρου κόσμου, του κόσμου της προσφυγιάς, διαβάστηκε πολύ από το αναγνωστικό κοινό και επαινέθηκε για τη σπάνια γλώσσα του ομοθύμωσ από την κριτική – ο Φώτης Κόντογλου βρήκε μάλιστα «εξαίσια» και την αφιέρωση του βιβλίου.

Η ανάπτυξη της δημοσιογραφίας Το πρώτο τυπογραφείο στην Κατερίνη, μικρή πόλη τότε που μόλις είχε προβιβαστεί σε Δήμο επειδή διέθετε 10.000 κατοίκους, ιδρύεται από Πόντιους πρόσφυγες το 1930 ενώ παράλληλα εκδίδεται από την ίδια ποντιακή ομάδα η πρώτη εφημερίδα που έμελλε να μακροημερεύσει, ο «Μακεδονικός Αγών» (ο Αιμίλιος Ξανθόπουλος, εις εκ των εκδοτών, δήμαρχος της Κατερίνης, θα εκτελεστεί από τους Γερμανούς στις 23 Φεβρουαρίου του 1943, μαζί με άλλους 39 πατριώτες). Ο καλύτερος δημοσιογράφος του 20ού αιώνα στην Πιερία υπήρξε αναμφισβήτητα ο πολυγραφότατος Σάββας Κανταρτζής: ισχυρή ποντιακή προσωπικότητα, συνεταιριστής, φίλος του Λεωνίδα Ιασιωνίδη, οπαδός των Φιλελευθέρων και μαχητής της Αριστεράς για ένα διάστημα (εξορίστηκε για τις ιδέες του στον Αϊ-Στράτη), επίλεκτο μέλος της Εκκλησίας των Ευαγγελικών της πόλης, εκδότης της εφημερίδας «Νέα Εποχή» αλλά και δημοσιογράφος σε εφημερίδες της Θεσσαλονίκης, ο Σάββας Κανταρτζής (Κοτύωρα/ Ορντού 1900- Κατερίνη 1985) περιέγραψε με ακρίβεια και σεβασμό στην αλήθεια τη μοίρα του ποντιακού ελληνισμού. Από τον δεκατριών τόμων όγκο των απομνημονευμάτων, που άρχισε να εκδίδει το 1972, τρεις τόμοι είναι αφιερωμένοι στην τραγωδία του Πόντου. Ο Κανταρτζής περιγράφει με ζωντάνια τα πρώτα του γράμματα στο ελληνικό σχολείο των Κοτύωρων, στην Ψωμιάδειο Σχολή, τα πρώτα μηνύματα αλλαγής της οθωμανικής πολιτικής, την εξορία στον Καύκασο για να αποφύγει τα αντίποινα των Τούρκων, τις θηριωδίες του Τοπάλ Ο-

Το καφενείο "Βυζάντιον" την δεκαετία του '30

σμάν και του Κεμάλ. Κατατοπιστικές και άκρως ενδιαφέρουσες είναι ακόμη και οι πρώτες (αρνητικές) εντυπώσεις του από την πόλη της Κατερίνης, όταν την αντικρίζει πρώτη φορά το 1925. Βιβλία για την ποντιακή τραγωδία

Αξιοσύστατα και τεκμηριωμένα είναι και δύο μικρά βιβλία που εκδόθηκαν σε περιορισμένο αριθμό αντιτύπων το 1965 και το 1966. Ο Θεόφιλος Ευθ. Χαλκίδης (Φάτσα Πόντου 1900 – Κατερίνη

χρόνια». Το βιβλιαράκι του εμπόρου Νικόλαου Γ. Δεληγιαννίδη (Κοτύωρα/Ορντού 1877 – Κατερίνη 1941) είναι ημερολογιακή μαρτυρία (1921-1922), εξαιρετικά ενδιαφέρουσα, με την ένδειξη στο εξώφυλλο «Ποντιακές ιστορίες». Πρόκειται για το ημερολόγιο που κρατούσε ο συγγραφέας κατά το διάστημα της εξορίας του και της φυλάκισής του από τους Τούρκους και το οποίο εξέδωσε ο γιος του Τάκης επί τη συμπληρώσει 25 χρόνων από το θάνατο του πατέρα του. Οι περιοχές που εξετάζονται

ση των Ελλήνων κ.λπ.) όσο και προσωπικά βιώματα (η αναζήτηση του χαμένου του παιδιού στα 1961, η ανεύρεσή του και η επιστροφή στην πατρίδα)

Η καταγραφή του Τσακιρίδη

Ο Λάζαρος Τσακιρίδης («Ξεχασμένοι ανάρτες του Πόντου», Κατερίνη 2001), γόνος προσφύγων (γεννήθηκε το 1936) συγκέντρωσε λαϊκές διηγήσεις και κατέγραψε αφηγήσεις των τουρκόφωνων χριστιανών της περιοχής Βεζύρ-Κιοπρού (αντίσταση στον Κεμάλ, οι μάχες στα βουνά του Πόντου, η προστασία των γυναικόπαιδων). Ο ίδιος συγγραφέας θα μας δώσει αργότερα και το βιβλίο «Ιστορίες από τον Πόντο» (Κατερίνη 2005).

Τέλος, με τίτλο «Τόπσαμ. Το ποντιακό αντάρτικο με τον Καπετάν Κοτζάναστας», Κατερίνη 2005, ο Τσακιρίδης θα μας δώσει σε 137 στιγμιότυπα σκηνές από το βίο και τα ανδραγαθήματα του καπετάνιου Κοτζάναστας, ενώ παράλληλα στο βιβλίο περιγράφεται και η ζωή των συνεργατών του καθώς και άλλων σπλαρχηγών του Πόντου (καπετάν Αράπογλου, καπετάν Καραφίλος κ.λπ.). Μαρτυρίες γραμμένες με φιλόσοφη διάθεση, γνώση και συναίσθημα θα μας δώσει και ο Ελευθέριος Ε. Ελευθεριάδης («Πόντος. Επιστροφή στην Ιθάκη. Οδοιπορικό Μνήμης και Γεωγραφίας», Θεσσαλονίκη 2004). Το βιβλίο περιλαμβάνει αφηγήσεις, ευτράπελα και ταξιδιωτικές αναμνήσεις από τα τρία οδοιπορικά που πραγματοποίησε στον Πόντο και στη γενέθλια πατρίδα του. Αναφέρονται και πέντε θεατρικά έργα του συγγραφέα γραμμένα στην ποντιακή γλώσσα χωρίς να είναι γνωστό εάν έχουν εκδοθεί σε μορφή βιβλίου: Το σύμνωμαν, 'Σ στην Ρωμανίαν δέβα, Του κουνί το χάραγμαν, Εν τούτω νίκα, Μαρία Γιούλ-Μπαχάρ. Η Νίκη Αδαμίδου (1937-2005) εξέδωσε το «Ημερολόγιο προσκυνημάτων στη γη του Πόντου. Ενα ταξίδι αλλιόπικο από τα άλλα» (Θεσσαλονίκη 2004). Πρόκειται για το ημερολόγιο που κρατούσε από ένα ταξίδι που έγινε στον Πόντο τον Αύγουστο του 1983...

Ανατολικο-Θρακιώτες και Ιωνες

Για τους Θρακιώτες πρόσφυγες της Πιερίας μια πρώτη σειρά αφηγήσεων έ-

Το πάρσιμο της νύφης, «το νυφόπαρμα», έθιμο του ποντιακού γάμου

χουμε από τον Ορέστη Αυλίδη, συγγραφέα και άλλων δύο καλογραμμένων τομίδων με αφηγήσεις και διηγήματα, ο οποίος το 1974 κυκλοφόρησε το βιβλίο «Καβακλιώτικα» (Αιγίνιο 1974). Το βιβλίο είναι αφιερωμένο «Στην Επιτροπή αποκατάστασης προσφύγων Καβακλιωτών Αιγίνιου». Ωστόσο, εδώ και λίγο καιρό, διαθέτουμε πλέον ένα βιβλίο με αφηγήσεις των Θρακιωτών που εγκαταστάθηκαν στην Πιερία (Θανάσης Μισισάκης – Νίκος Ντουλαππής, «Μνήμες από τη Θράκη», Κατερίνη 2013). Το σπουδαίο του εγχειρήματος βρίσκεται στην καταγραφή των αφηγήσεων των πληροφορητών/ιστορητών, πολλοί από τους οποίους δεν βρίσκονται σήμερα στη ζωή αφού είναι γεννημένοι στο τέλος του 19ου ή στο πρώτο τέταρτο του 20ού αιώνα (ο επιμελητής του βιβλίου Θ. Μισισάκης ετοιμάζει και μια δεύτερη εμπλουτισμένη έκδοση με σαράντα ακόμη αφηγήσεις). Εξω από τη Θεολογική Σχολή Χάλκης, όπου πέθαναν και τάφηκαν σε ομαδικούς τάφους η μητέρα και τ' αδέρφια του Λευτέρη Ελευθεριάδη

Ο τόμος αποτελεί χρήσιμο εργαλείο για τη μικροϊστορία της πόλης εφόσον στις σελίδες του παρελαύνουν εκατόν ένας προφορικοί αφηγητές περιγράφοντας τα στοιχειώδη του βίου τους: τόπος γέννησης, οικογενειακή κατάσταση, οικονομική κατάσταση, περιπέτειες εγκατάστασης, τρόπος ζωής στη θρακική πατρίδα, ψυχαγωγία και καθημερινός μικρόκοσμος (καφενεία, μαγαζιά, ποικίλες μνήμες). Ο κατάλογος των ονομάτων στα χωριά της Πιερίας (Πύδνα, Περίσταση, Κορινός, Αιγίνιο, Κίτρος) και στην Κατερίνη βοηθά τον αναγνώστη να αναγνωρίσει τις ρίζες και τον αριθμό των προσφύγων στα μέρη μας. Ιδιαίτερα σημαντικές αποδεικνύονται οι προφορικές συνεντεύξεις των Θρακιωτών της Κατερίνης σε ζητήματα που έχουν σχέση με τα προβλήματα της εγκατάστασης και τις (αρνητικές) μνήμες από την αντιμετώπιση των ντόπιων της πόλης. Ας μην ξεχνάμε επίσης πως οι Θρακιώτες είναι οι πρώτοι πρόσφυγες του 20ού αιώνα στην Πιερία (το πρώτο κύμα το 1912-1914 και το δεύτερο μετά την καταστροφή του 1922). * Ποιητής και φιλόλογος. Ανάμεσα σε άλλα έχει γράψει και τις μελέτες: «Η εκδοτική δραστηριότητα στην Πιερία (1918-1999). Συμβολή στην καταγραφή της μακεδονικής βιβλιογραφίας», Κατερίνη 2000, «Ο Συνοικισμός Ευαγγελικών Κατερίνης (1923-2000). Τοπική ιστορία και κίνηση των θρησκευτικών ιδεών» (σε συνεργασία με τον Πάρη Α. Παπαγεωργίου), πρόλογος Σάββα Αγουριδίδη, Κατερίνη 2001, «Λογοτεχνικές εκδόσεις, μαρτυρίες και αφηγήσεις στην Πιερία (1918-2010)». Καταγραφή – παρουσίαση – ανθολόγηση, Κατερίνη 2011.

Η εγκατάσταση στη Μακεδονία

Εξετάσαντες την κατάσταση των προσφύγων... εύρομεν αυτήν αυτόχρονα απελπιστικήν

Η υποχρεωτική ανταλλαγή των πληθυσμών συνιστούσε έγκλημα κατά της ανθρωπότητας και παραβίαζε κατάφωρα τις αρχές του διεθνούς δικαίου. Και ο ίδιος ο Βενιζέλος επέκρινε την ανταλλαγή που η ελληνική πλευρά είχε διατυπώσει και στη συνέχεια είχε υπογράψει. «Το αίσχος τούτο, δήλωσε, δεν θα βαρύνει ημάς, οίτινες υποκύπτομεν εις την σκληράν ανάγκην εις ην και Θεοί πείθονται, αλλά τον σημερινόν πολιτισμόν, όστις είναι ανίκανος να το προλάβη».

Δυστυχώς, ο πολιτισμός ήταν ανίκα-

Ο συγγραφέας Θεοφάνης Δεληγιαννίδης με τη σύζυγό του Αργυρώ

νος να προλάβει και τις συνέπειες από την εγκατάσταση χιλιάδων ξεριζωμένων ανθρώπων στις νέες εστίες τους.

Η αντιπαράθεση των γηγενών με τους πρόσφυγες είχε ήδη εκδηλωθεί το 1914 στη Μακεδονία με κύριο αντικείμενο σύγκρουσης την ιδιοποίηση της μουσουλμανικής περιουσίας από τους ντόπιους. Το 1922 η διάσταση κορυφώνεται και διατηρείται σε όλη τη διάρκεια του Μεσοπολέμου με μικρές διακυμάνσεις και τραγικά αποτελέσματα για τους Μικρασιάτες πρόσφυγες που ο συνολικός αριθμός τους υπερβαίνει πλέον το ένα εκατομμύριο (1914-1924). Οι πολιτικές πεποιθήσεις των προσφύγων, οι οποίοι ήταν βενιζελικοί στην πλειονότητά τους, έως και το 1930, τους καθιστούσαν ιδεολογικά αντιπάλους με τους Ελλαδίτες αντιβενιζελικούς, οι οποίοι δεν έκρυψαν ποτέ την αντιπάθειά τους κατά των Μικρασιατών.

Στον Κούκο Πιερίας

Μετά την εκτέλεση των Εξι ο αντιβενιζελικός Τύπος δεν έπαψε να καλλιεργεί το μίσος κατά των προσφύγων και να αναζωπυρώνει τα πολιτικά πάθη της εποχής του εθνικού διχασμού. Σε όλες τις περιοχές εγκατάστασης των προσφύγων παρατηρήθηκαν φαινόμενα αντιπροσφυγικής συμπεριφοράς των ντόπιων πληθυσμών. Στον Τύπο της εποχής διαβάζουμε: «Ο ιδιοκτήτης του αγροκτήματος Κούκου παρά την Αικατερίνην, Κωνσταντίνος Καραβίδας,

οπλίσας 15 χωρικούς επετέθη κατά των εγκατασταθέντων Ποντίων προσφύγων τραυματίσας άνδρας και γυναίκα δια ροπάλων. Δύο πρόσφυγες εξηφανίσθησαν, εις δε γέρων ερρίφθη εις την πυράν να καή ζων».

Σε άλλο δημοσίευμα της αυτής χρονικής περιόδου (1924) διαβάζουμε τα εξής ενδιαφέροντα για τη μοίρα κάποιων προσφύγων στη «μητέρα»-πατρίδα: «Την 2αν απογευματινήν βόμβα εκραγείσα εις το πρατήριο των συμμαχικών ειδών παρά το Κεντρικόν Ταχυδρομείον, όπου ειργάζοντο πρόσφυγες εργάται, εφόνευσε δύο και τραυμάτισε ετέρους δύο προξενήσασα σημαντικάς βλάβας εις τα πέριξ κτίρια».

Ο μοναρχικός δημοσιογράφος Ν. Κρανιωτάκης έγραφε στην εφημερίδα του «Ο Πρωινός Τύπος» λίγα χρόνια μετά την Καταστροφή: «Πρέπει να επιβληθή στους πρόσφυγες να φορέσουν κίτρινα περιβραχιόνια, για να τους γνωρίζουν οι Ελληνες (!) και να τους αποφεύγουν».

Αλλά υπάρχουν και βενιζελικοί που δεν τα πήγαν καλύτερα, όπως ο βουλευτής Κοζάνης Κουπαρούσος, ο οποίος εξέδωσε ανακοίνωση κατά των προσφύγων τονίζοντας προς το εθνικό κέντρο: «Κινδυνευούσης περιουσίας μας εκ μέρους προσφύγων... προς Θεού σώσατέ μας». Ο ίδιος Ελλαδίτης πολιτικός λίγο καιρό αργότερα απειλούσε τους ξεριζωμένους από τις πατρίδες τους πρόσφυγες ότι αν δεν συμμορφωθούν, «θα λάβουν την προς την Βραζι-

λίαν άγουσαν». (εφημ. «Χώ της Μακεδονίας», 24 Οκτωβρίου 1924)

Ολιγωρία της Επιτροπής

Η εγκληματική συμπεριφορά των ντόπιων και η ανεπάρκεια των υπηρεσιών εποικισμού καταγγέλλθηκαν και από τους ίδιους τους πληρεξούσιους των προσφύγων: «Εξετάσαντες την κατάσταση των προσφύγων... εύρομεν αυτήν αυτόχρονα απελπιστικήν. Εάν εξακολουθήση το σημερινόν σύστημα και η υπηρεσία του εποικισμού, αντιμετωπίζεται δε το προσφυγικόν ζήτημα μετά της αυτής επιπολαιότητας, μετ' ολίγον δεν θα υφίστανται εν τη ζωή πρόσφυγες».

Φαίνεται πως μάλλον το κομματικό συμφέρον ενδιέφερε άμεσα τους πολιτικούς παράγοντες οι οποίοι εγκατέστησαν τους πρόσφυγες σε επίκαιρες εκλογικές περιφέρειες, εκεί δηλαδή όπου η ψήφος των προσφύγων θα μπορούσε να αποδώσει τα μεγαλύτερα κομματικά οφέλη. Κι άρχισαν να ξεφυτρώνουν οι παράγκες με τα πισσόχαρτα και τους τενεκέδες. Αρχισε ο αγώνας για την επιβίωση των ανταλλάξιμων, αλλά και ο αγώνας της μπουρζουαζίας για τον εύκολο πλουτισμό σε βάρος των προσφύγων.

* Ερευνητής-συγγραφέας και εκδότης του λογοτεχνικού περιοδικού των Χανίων «Ερεισμα»

Μεγάλη είναι η σημασία των τοπικών εκφράσεων, που προέκυψαν από τις μεγάλες κοινωνικές ανατροπές του 1922

Ειδικά οι περιοχές της Βόρειας Ελλάδας, όπως και οι συνοικίες της Αθήνας και του Πειραιά, θα διαμορφωθούν σχεδόν αποκλειστικά από την προσφυγική εγκατάσταση. Οι οικονομικές, πολιτικές και ιδεολογικές επιπτώσεις στην ελλαδική κοινωνία του Μεσοπολέμου θα είναι καταλυτικές. Όμως η μελέτη του φαινομένου από τους θεσμούς της ελλαδικής κοινωνίας θα είναι αντιστρόφως ανάλογη της σημασίας που θα έχει η μεγάλη κοινωνική ανατροπή που θα επιφέρει το '22.

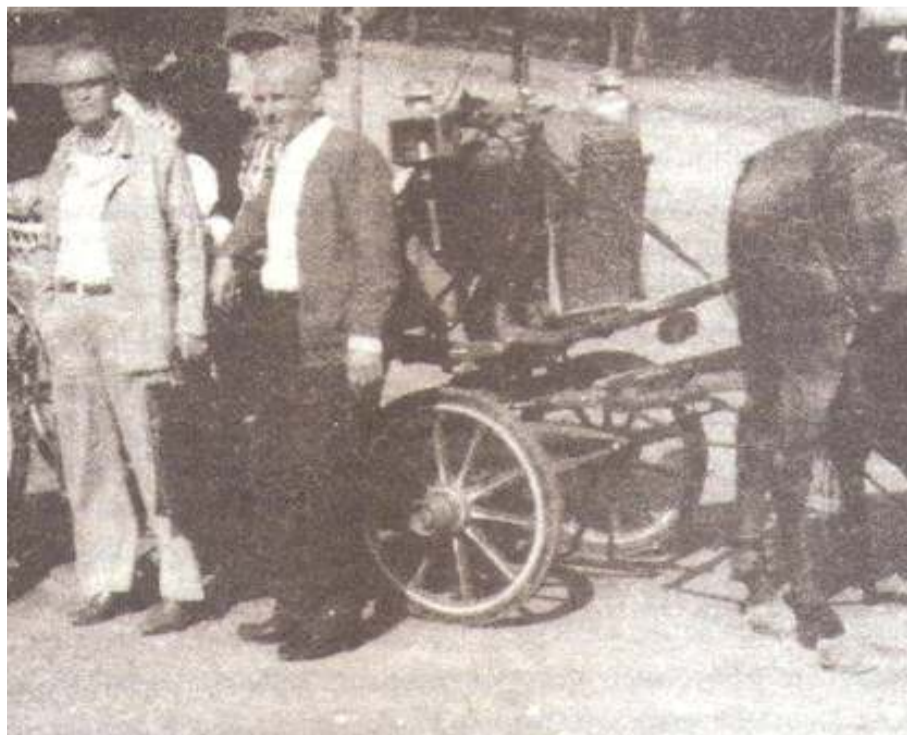
Οι πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν στην Κατερίνη είναι γεννήματα της Μικρασιατικής Καταστροφής. Γι αυτό και η μαρτυρία τους είναι πολύτιμη. Είναι πολύτιμη και για έναν επιπλέον λόγο. Γιατί η μελέτη του φαινομένου από τους θεσμούς της ελλαδικής κοινωνίας υπήρξε αντιστρόφως ανάλογη της σημασίας που είχε η μεγάλη αλλαγή που επέφερε το '22 στην ελλαδική κοινωνία. Είναι ακόμα ζητούμενο το κοινά συμφωνημένο αφήγημα για εκείνη την καθοριστική περίοδο. Για τις αιτίες που δημιούργησαν την προσφυγιά, αλλά και για τις επιπτώσεις και τις συνέπειες της προσφυγιάς στις τοπικές κοινωνίες. Γι αυτό και έχει ιδιαίτερη σημασία για την ιστορική επιστήμη η καταγραφή των τοπικών εμπειριών.

Ο φιλόλογος και συγγραφέας Αντώνης Κάλφας παρουσιάζει την πλούσια πολιτιστική ζωή των προσφύγων στην Κατερίνη μέσα από το εκδοτικό τους έργο, το οποίο παραμένει άγνωστο - ακόμα και από αυτούς που μελετούν το φαινόμενο του '22.

Ο ερευνητής και εκδότης του λογοτεχνικού περιοδικού «Ερεισμα», Χρήστος Μαχαιρίδης δίνει μια γενική περιγραφή των συνθηκών της προσφυγικής εγκατάστασης.

Η παρακάτω χαρακτηριστική φωτογραφία προέρχεται από το βιβλίο

που εκδόθηκε το 2010 στην Κατερίνη για τον προσφυγικό οικισμό «Νέα Ζωή»

Έξω από τη Θεολογική Σχολή της Χάλκης, όπου πέθαναν και τάφηκαν σε ομαδικούς τάφους η μητέρα και τ' αδέρφια του Λευτέρη Ελευθεριάδη

Ο τελευταίος Μητροπολίτης Τραπεζούντος και μετέπειτα Αρχιεπίσκοπος Αθηνών, **Χρυσάνθος Φιλιππίδης**

Ο τελευταίος Αργοναύτης

Το μεγάλο ΟΧΙ

του Αρχιμ. Ιωακείμ Οικονομικού

Γενικού Αρχιερατικού Επιτρόπου Ιεράς Μητροπόλεως Κίτρους Κατερίνης και Πλαταμώνος

Ένας από τους μεγάλους Ιεράρχες της Εκκλησίας και του Γένους μας, είναι και ο τελευταίος Μητροπολίτης Τραπεζούντος και μετέπειτα Αρχιεπίσκοπος Αθηνών, ο Χρυσάνθος Φιλιππίδης. Μια μορφή που αγωνίστηκε για τα δίκαια της Εκκλησίας, αλλά και αυτού του ευλογημένου Ρωμαϊκού λαού μας. Ο Μητροπολίτης Τραπεζούντος Χρυσάνθος, κατά κόσμον Χαρίλαος, γεννήθηκε στην Κομοτηνή της όμορφης και ευλογημένης Θράκης μας το 1881. Τα πρώτα γράμματα τα έμαθε στην Ξάνθη. Στην συνέχεια εισήχθη στην Περιφέρεια Θεολογική Σχολή της Χάλκης από την οποία αποφοίτησε το 1904, υποβάλλοντας εναίσιομο Διατριβή με τον τίτλο: "Τα υπό το όνομα Διονυσίου του Αρεοπαγίτου φερόμενα συγγράμματα". Κατά την διάρκεια των σπουδών του χειροτονήθηκε Διάκονος στον Ναό της Σχολής λαμβάνοντας το όνομα Χρυσάνθος. Το 1907 ο Χρυσάνθος μεταβαίνει στην Λειψία της Γερμανίας και την Λωζάννη της Ελβετίας για σπουδές με την άδεια και την ευλογία του Μητροπολίτου Τραπεζούντος Κωνσταντίνου τον οποίο υπηρετεί.

Το 1911 τελειώνει τις σπουδές του και επιστρέφει στην Πόλη, όπου ο Μεγάλος Πατριάρχης Ιωακείμ ο Γ' ο Μεγαλοπρεπής τον κρατά κοντά του και τον διορίζει Αρχιεπίσκοπο των Πατριαρχείων.

Στις 18 Μαΐου του 1913 ο Χρυσάνθος εκλέγεται Μητροπολίτης Τραπεζούντος επί της Πατριαρχίας του Γερμανού του Ε' (1913 - 1918). Η ενθρόνιση του Χρυσάνθου συμπίπτει με σημαντικά γεγονότα.

Στις 3 Απριλίου 1916 δέχεται τον Ρωσικό Στρατό στην Τραπεζούντα. Οι Τούρκοι κάτοικοι της περιοχής ζητούν από τον Χρυσάνθο την προστασία του, και εκείνος ανταποκρίνεται με όλη του την καρδιά σε αυτό το αίτημα. Ένα χρόνο μετά όμως τα πράγματα αλλάζουν. Η Οκτωβριανή Επανάσταση, αναγκάζει τον Ρωσικό στρατό να εγκαταλείψει τον Πόντο. Τώρα οι Ρώσοι είναι αυτοί που ζητούν την προστασία του Χρυσάνθου, φοβούμενοι τις αντιδράσεις των Τούρκων.

Τον Δεκέμβριο του 1918 επισκέπτεται μαζί με τον Τοποτηρητή του Οικουμενικού Θρόνου τον Μητροπολίτη Προύσης Δωρόθεο, το Λονδίνο, το Παρίσι και τον Σαν Ρέμο συζητώντας με τους ηγέτες τα θέματα της Εκκλησίας, αλλά και των Ρωμηών της Μικράς Ασίας.

Το 1919 στην Συνδιάσκεψη της Ειρήνης στο Παρίσι παραβρίσκεται και ο ίδιος μαζί με μια αντιπροσωπεία Ποντίων, προσπαθώντας να προωθήσουν την ανεξαρτησία του Ποντιακού ζητήματος, καταθέτοντας μάλιστα και ένα Υπόμνημα με ημερομηνία 2 Μαΐου 1919. Η καταστροφή της Σμύρνης και γενικά του Μικρασιατικού Ελληνισμού, βρίσκει τον Χρυσάνθο, τον Τελευταίο Αργοναύτη και Άγγελο της Εκκλησίας της Τραπεζούντος πρόσφυγα στην Αθήνα. Εκεί το Πατριαρχείο μας, τον διορίζει Αποκρισιάρχη του.

Το 1926 στέλνεται από το Οικουμενικό Πατριαρχείο στην Αλβανία για να διευθετήσει το θέμα της αναγνωρίσεως της Αλβανικής Ορθοδόξου Εκκλησίας.

Το 1928 και το 1930 επισκέπτεται το Άγιον Όρος για την συγκρότηση της Πανορθόδοξου Συνόδου.

Το 1929 επισκέπτεται το Βελιγράδι, τη Σόφια και το Βουκουρέστι για την ενημέρωση των Εκκλησιών αυτών σχετικά με το θέμα της Εκκλησίας της Αλβανίας.

Το 1931 επισκέπτεται την Συρία και το Πατριαρχείο Αντιοχείας και μαζί με τους Πατριάρχες Αλεξανδρείας και Ιεροσολύμων διευθετούν το θέμα που είχε προκύψει εκεί σχετικά με την αναγνώριση του Πατριάρχου Αντιοχείας Αλεξάνδρου του Γ', ενώ την ίδια χρονιά επισκέπτεται και την Κύπρο για την επίλυση του προβλήματος, ύστερα από την εξορία των Μητροπολιτών Κίτιου Νικοδήμου και Κυρηνείας Μακαρίου από τις Αγγλικές Αρχές.

Το 1937 αναγορεύεται επίτιμος Διδάκτωρ του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και πιο συγκεκριμένα στην Θεολογική Σχολή, για το συγγραφικό και κοινωνικό έργο του.

Στις 13 Δεκεμβρίου ο τελευταίος "Άγγελος" της Εκκλησίας της Τραπεζούντος Χρυσάνθος εκλέγεται Αρχιεπίσκοπος Αθηνών. Και ως Αρχιεπίσκοπος ξεδιπλώνει τα πολλά του προσόντα. Ρυθμίζει σε συνεργασία με την Πολιτεία πολλά Εκκλησιαστικά ζητήματα.

Στις 28 Οκτωβρίου 1940, ο Ελληνικός λαός βρίσκεται μπροστά σε μια νέα πραγματικότητα.

Η Φασιστική Ιταλία με αρχηγό τον Μπενίτο Μουσολίνι κηρύττει τον πόλεμο εναντίον της Ελλάδος. Ο Πρωθυπουργός της Ελλάδος Ιωάννης Μεταξάς, αρνείται με το ηρωικό του "ΟΧΙ" την είσοδο των Ιταλικών Στρατευμάτων στην Ελλάδα. Σε αυτήν την κατάσταση δεν θα μπορούσε να απουσιάσει η Εκκλησία. Με διάγγελμα του προς τον λαό, ο Αθηνών Χρυσάνθος αναφέρει τα εξής: "Η Εκκλησία ευλογεί τα όπλα τα ιερά και πέποιθεν ότι όλα τα τέκνα της Πατρίδος, ευπειθή εις το κέλευσμα αυτής και του Θεού, θα σπεύσωσιν εν μια ψυχή και καρδία να αγωνισθώσιν υπέρ βωμών και εστιών και της ελευθερίας και της τιμής και θα συνεχίσωσιν ούτως την απ' αιώνων πολλών αδιάκοπον σειράν των τιμών και ενδόξων αγώνων και θα προτιμήσωσι τον ωραίο θάνατον από την άσχημη ζωήν της δουλείας...".

Στις 10 Νοεμβρίου τελεί Θεία Λειτουργία στον Μητροπολιτικό Ναό Αθηνών υπέρ ενισχύσεως του Φιλοχρίστου Στρατού. Καθιερώνει καθημερινά συσ-

σπία, ενώ παραχωρεί το κτίριο το οποίο σήμερα στεγάζονται οι υπηρεσίες της Ιεράς Συνόδου, για την χρησιμοποίησή του από τον Στρατό ως Νοσοκομείο.

Η Γερμανική Κατοχή βρίσκει τον Χρυσάνθο στην Αρχιεπισκοπή. Από το γραφείο του παρακολουθεί την υποστολή της Ελληνικής Σημαίας από την Ακρόπολη, και την έπαρση της Γερμανικής Σβάστιγος.

Δέχεται τρία μηνύματα. Το ένα είναι να συμμετάσχει μαζί με τους άλλους προύχοντες στην επιτροπή παραδόσεως της πόλεως των Αθηνών. Η απάντησή του είναι μοναδική. "Οι Έλληνες Ιεράρχες δεν παραδίδουν τας πόλεις εις τον εχθρόν, αλλά καθήκον των είναι να εργασθούν δια την απελευθέρωσιν αυτών".

Το δεύτερο μήνυμα λέει ότι θα πρέπει να μεταβεί στον Ναό για να τελέσει Δοξολογία. Και πάλι η απάντησή του Χρυσάνθου δείχνει την λεβέντικη και Ρωμαϊκή ψυχή του: "Δοξολογία δεν έχει θέσιν επί τη υποδουλώσει της Πατρίδος μας. Η ώρα της Δοξολογίας θα είναι άλλη".

Το τρίτο μήνυμα είναι ότι ο Ανώτατος Γερμανός Στρατιωτικός Διοικητής θέλει να τον επισκεφτεί. Η απάντησή του μονολεκτική. "Να έρθει".

Ο Γερμανός Διοικητής βρίσκεται στο Γραφείο του Χρυσάνθου. Η συζήτηση έγινε στα Γερμανικά. Ο διάλογος είναι συγκλονιστικός.

- Χρυσάνθος: "Κύριε Στρατάρχα, πρωτίστως ο στρατός σας εισέβαλεν εις ένα τόπον του οποίου ο λαός ηγωνίσθη δια την ελευθερίαν του και εξακολουθεί να πιστεύει εις τα ιδανικά του. Και έχω καθήκον, ως Αρχηγός της Εκκλησίας της Ελλάδος να σας συστήσω να σεβαστή η Γερμανική Διοίκηση τον ηρωϊκόν λαόν της χώρας αυτής δια να αποφευχθούν τα δυσάρεστα".

- Φόν Στούμπε: "Είμεθα βέβαιοι ότι, η Ελληνική Εκκλησία θα συνεργαστή αρμονικά και εγκάρδια με τας στρατιωτικές αρχάς κατοχής, ακριβώς για να αποφευχθούν τα δυσάρεστα".

- Χρυσάνθος: "Να είστε βέβαιοι ότι η Ελληνική Εκκλησία θα κάνει το καθήκον της και κατά την κρίσιν αυτήν περίοδον".

- Φόν Στούμπε: "Κατερχόμενοι είδομεν τας καταστροφάς που επροξένησαν εις την χώραν σας οι Άγγλοι. Ποιός θα πληρώσει δια τας ζημίας αυτάς;"

- Χρυσάνθος: "Θα πληρώσει εκείνος, ο οποίος θα χάσει τον πόλεμον", είτε με νόημα.

Στην συνέχεια ο Χρυσάνθος αρνείται να ορκίσει την κατοχική Κυβέρνηση Τσολάκογλου λέγοντας: "Δεν μπορώ να ορκίσω Κυβέρνησιν προβληθείσαν υπό του εχθρού. Ημείς γνωρίζωμεν ότι τας Κυβερνήσεις ορίζει ο λαός και ο Βασιλεύς. Εδώ τώρα, ούτε ο λαός εψήφισεν την Κυβέρνησιν ούτε ο Βασιλεύς την όρισεν".

Μετά από αυτό το γεγονός, ο Χρυσάνθος επαύθη από τον θρόνο του στις 2 Ιουλίου του 1941. Αποτραβήχτηκε στο σπίτι του στην Κυψέλη στην οδό Σουμελά παρακολουθώντας τα γεγονότα, ενώ συγχρόνως λειτουργεί και παράνομο Ραδιοφωνικό Σταθμό, τον πρώτο αντιστασιακό Σταθμό στην Κατοχή με την ονομασία "Ασύρματος του Δεσπότη". Ο Χρυσάνθος υποβάλλει και επίσημα την παραίτησή του από τον θρόνο του στον Βασιλέα των Ελλήνων Γεώργιο τον Β' με το τέλος της Κατοχής. Ο από Τραπεζούντος Αθηνών Χρυσάνθος, πέθανε σε ηλικία 68 χρονών στις 28 Σεπτεμβρίου 1949. Στην κηδεία του που έγινε στον Μητροπολιτικό Ναό Αθηνών του απεδόθησαν οι τιμές Πρωθυπουργού εν ενεργεία. Η ταφή του έγινε στο Πρώτο Νεκροταφείο Αθηνών. Το 1991 τα οστά του μεταφέρθηκαν στην Νέα Ιερά Μονή της Παναγίας του Σουμελά στο Βέρμιο της Ημαθίας. Ο Χρυσάνθος αποδείχτηκε ένας ΜΕΓΑΛΟΣ ΗΓΕΤΗΣ.

Σήμερα που η ελληνική κοινωνία μας περνά μια από τις μεγαλύτερες κρίσεις, αυτό οφείλεται πρωτίστως στην πνευματική κρίση και εν συνεχεία στην έλλειψη ηγετών που να εμπνέουν και να καθοδηγούν. Εμείς οι Ρωμηοί έχουμε μια μεγάλη και μια μοναδική κληρονομιά. Και αυτή είναι η Ιστορία, η Πίστη μας στην Εκκλησία και οι Παραδόσεις μας. Ας ξαναδιαβάσουμε την ιστορία και ας επιστρέψουμε στις ρίζες μας, ας παραδειγματιστούμε από τα λάθη του παρελθόντος και από τις πολιτικές κάποιων "ηγέτων" που μας οδήγησαν στην καταστροφή και την συρρίκνωση. Η μορφή του Χρυσάνθου και όλων εκείνων που αγωνίστηκαν για του "Χριστού την πίστην την αγίαν και της Πατρίδος την ελευθερίαν" ας γίνουν φωτεινά παραδείγματα για όλους μας, Κλήρο και Λαό, Άρχοντες και Αρχομένους.

ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΤΟΥ ΔΩΔΕΚΑΗΜΕΡΟΥ ΣΤΟΝ ΟΦΙ

Το Δωδεκαήμερο.

Αυτό ήταν το χρονικό διάστημα από την πρώτη ημέρα των Χριστουγέννων ως την ημέρα των Φώτων.

Την παραμονή των Χριστουγέννων, με το πέσιμο της νύχτας, έβγαιναν οι νέοι και οι μεσήλικες του χωριού με μέλη της σχολικής Εφορείας και εθύμιζαν, έλεγαν τα χριστουγεννιάτικα κάλαντα υπέρ των αναγκών του σχολείου. Προτού αρχίσουντο «... αποψνί βραδύ παιδί 'γεννέθεν», ο επικεφαλής της παρέας αναφωνούσε το απαραίτητο «ο Θεός να πολυχρονίζ' τον κύριον...», αρχίζοντας από τον αρχηγό της οικογένειας και τελειώνοντας στο τελευταίο με την ομαδική για το καθένα ευχή «Αμήν.» Όταν το τροπάριο έφτανε στο σημείο «ε αφέντη μου, να μη κοιμάσαι, άφο το κερι κι έλα σήν πόρτα...» ο σπιτονοικοκύρης άναβε κερι και πήγαινε στην πόρτα. Η παρέα έκλεινε τα κάλαντα με την ομαδική ευχή «Εις έτη πολλά.»

Ο σπιτονοικοκύρης άνοιγε τότε την πόρτα και υποδεχόταν την παρέα, ενώ η οικοδέσποινα ή η νύφη ή η μεγαλύτερη κόρη φίλευε την παρά με ρακή, λεφτοκάρια, μήλα και άλλα. Τα κάλαντα συνόδευε συνήθως το ωραίο έθιμο μομέρα.

Το ίδιο ακριβώς γινότανε και την παραμονή της Πρωτοχρονιάς με το πρωτοχρονιάτικο άσμα «Αρχιμηνιά κι Αρχιχρονιά.....»

Οι ημέρες του Δωδεκαήμερου θεωρούνταν «στοιχειωμένες» (οφίτικα πιζιλία). Για το λόγο αυτό στο διάστημα του Δωδεκαήμερου δεν τελούνταν γάμοι και αποφεύγονταν οι νυχτερινές εργασίες, γιατί πίστευαν, πως σ' αυτό το διάστημα κυριαρχούσαν τα μάλιστα ή τζαζήδιας (καλικάντζαροι).

Την ημέρα των Φώτων γινόταν σωστός πόλεμος στην εκκλησία, ποιος να βουτήξει πρώτος το μαστραπά του στο αγιασμένο νερό και να πάρει αγιασμό. Με τον αγιασμό αυτό ράντιζαν το σπίτι, το στάβλο και τα χωράφια. Το υπόλοιπο το κρατούσαν μέσα σε μπουκαλί ερμητικά κλεισμένο. Πίστευαν ότι το αγιασμένο νερό δεν παθαίνει αλλοίωση.

Η γιορτή του Αγίου Βλασίου είχε ξεχωριστή σημασία στον Όφι. Την ημέρα αυτή δεν έκαναν καμιά δουλειά, γιατί πίστευαν ότι ήταν μεγάλη αμαρτία και ότι μπορούσε να γεννηθεί παιδάκι ή μοσχαράκι ελαττωματικό. Τόσο, μάλιστα, πίστευαν σ' αυτό, ώστε και το ψωμί ακόμα το 'κοβαν σε φέτες από την παραμονή. Και για να έχουν τη συνείδησή τους αναπαυμένη, βάζανε την ημέρα εκείνη μερικούς κολοκυθόσπορους ή φασόλια, για να πάει σ' αυτά τυχούσα εκτροπή από τα καθιερωμένα.

Σ' εφτά Καλομηνά (στις 7 του Μάη) έπηζαν (εμαρκάτωναν) γιαούρτι με βροχόνερο. Σε πολλά μέρη την ημέρα αυτή συνήθιζαν να κάνουν αφαίμαξη με βδέλλες ή με βεντούζες (κοτόσια).

Πρωτοχρονιάτικα έθιμα

Η Πρωτοχρονιά ήταν η κατ' εξοχήν συμβολική γιορτή. Γι' αυτό συνδέεται με πλήθος εθίμων στα ελληνικά χωριά του Πόντου.

Επειδή είναι η πρώτη μέρα του χρόνου, η λαϊκή φαντασία και η λαϊκή ψυχή θέλει να πιστεύει ότι μερικά γεγονότα, που θα γίνουν την Πρωτοχρονιά τυχαία ή σκόπιμα, θα έχουν την επίδρασή τους σ' όλο το χρόνο. Γι' αυτό η Πρωτοχρονιά είναι και ημέρα «προφητική», ημέρα, από τα ασήμαντα επεισόδια της οποίας οι Έλληνες του Πόντου προσπαθούσαν να μαντέψουν, πώς θα πάει όλη η χρονιά. Αν θα έχει χαρές ή λύπες, ευτυχίες ή δυστυχίες, ευχάριστα ή δυσάρεστα γεγονότα. Ο καθένας, λοιπόν, προσπαθεί να προλάβει να κάνει κάτι, που να έχει οπωσδήποτε ευνοϊκή επίδραση σ' όλο το χρόνο, κάτι, που θ' αποσπάσει την εύνοια του χρόνου.

Πολλά από τα έθιμα, που αναφέρονται στην Πρωτοχρονιά, ζουν ακόμα και εδώ στην ελεύθερη Ελλάδα και είναι ανάμνηση των παλαιότερων μας. Πολλά από αυτά διατηρούνται ανάμεσα στους Πόντιους, παραμένουν όμως άγνωστα σε πολλούς και θα ξεχαστούν οπωσδήποτε σιγά, σιγά μαζί με τις άλλες περιέργες όσο και ωραίες παραδόσεις του Ελληνικού λαού και ιδιαίτερα των Ποντίων, αν εμείς, η τελευταία φρουρά των ξεριζωμένων Ποντίων, δεν μεριμνήσουμε για τη διατήρησή τους.

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΑ ΚΑΛΑΝΤΑ ΟΦΕΩΣ

Καλημέρα σας και πολλούς χρόνους
Υγειαν και χαρά στον οικοκύρη
Υγειαν και χαρά στα παληκάρια

Έξω στην αυλή και στο παλάτι
Στέκουνε θυμίζου τα παληκάρια
Στέκουνε θυμίζου εσένα, αφέντη

Ε! αφέντη μας να μη κοιμάσαι
Οψεση βραδύ καλή βραδύ έν
Οψεση βραδύ Χριστός γεννέθεν

Οψές γεννέθεν και αύριο εστάθεν
Γράφει γράμματα βαστά Βαγγέλια
Γράφει γράμματα και πάλ' εγνώθι

Τον Παντόπλουτο τον τιμημένο
Τον επίμησε Θεός και άγιοι
Τον εγέννεσεν η Παναγία
Τον εβάπτισεν ο Ιωάννης

Τον επέρτασαν οι σκύλ' Εβραίοι
Έρριξαν αυτόν εις έθρον τόπον
Αρχοντόπουλο και καλαμιόνι
Μύρος έτουνε και μυρ αηδόνι

Μύρος έτουνε και μυραηδόνι
Εμυρόδισεν και σεν αφέντη
Έ αφέντη μου να μην κοιμάσαι
Άψον το κερίν κ' έλα σην πόρτα.

Θα αναφέρουμε μερικά μόνο από τα έθιμα αυτά.

Κάθε πρώτη του χρόνου οι κοπέλες του χωριού χύνουν το παλιό νερό, που έμεινε στις στάμνες από την προηγούμενη χρονιά, και βγαίνουν στις βρύσες (κρονία: κρουνιά), τσεσμέδες, κουϊα (πηγάδια), για να πάρουν φρέσκο πρωτοχρονιάτικο νερό. Το 'χουν, μάλιστα, σε καλό να φιλέψουν τη βρύση ή το πηγάδι με κάτι. Πηγαίνουν, λοιπόν, ρύζι, κάστανα, φουντούκια και άλλα και τ' αφήνουν δίπλα στη βρύση. Πρώτ' απ' όλα όμως φροντίζουν, ποιος ή ποια να πάει πρώτος στη βρύση. Γεμίζουν τις στάμνες ή κουκούμια και γυρίζουν στο σπίτι. Με αυτό το νερό πλένονται, πλένουν και τα μαλλιά τους οι κοπέλες, για να κάνουν πλούσιες κοτσίδες. Η σπιτονοικοκυρά ραντίζει, καλαντιάζ' τα ζώα στο μαντρί λέγοντας: «Κάλαντα, κάλαντα, καλώς τα καλαντάρα. Αγούρα μωρά και θελυκά μουσκάρα»

Τα μεσάνυχτα της Πρωτοχρονιάς έκοβαν το ιστιοζύμ' (είδος πίττας με καλαμποκάλευρο ζυμωμένο με μικρά κομματάκια καβουρντισμένο κρέας) με το απαραίτητο τυχερό νόμισμα.

Θεωρούνταν μεγάλη χαρά, όταν την Πρωτοχρονιά έμπαινε στο σπίτι πρώτο μικρό αγοράκι. Φρόντιζαν να βάλει πρώτα το δεξί του ποδαράκι. Αν οι δουλιές της χρονιάς εκείνης πήγαιναν καλά, έλεγαν: «Πολλά καλό ποδαρικό είχε το μωρό».

Παλαιότερα, ένα από τα χαρακτηριστικότερα έθιμα της Πρωτοχρονιάς ήταν να καλαντιάζουν τα όπλα τους. Έπρεπε, δηλαδή, από κάθε όπλο να πέσει από μια ντουφεκιά, που ήταν ένας χαιρετισμός του καινούργιου χρόνου.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΣΤΗΝ ΡΩΣΙΑ ΚΑΙ ΟΥΚΡΑΝΙΑ

του ΗΛΙΑ ΣΠΑΝΟΥ

Η εκκλησία της Αγίας Σοφίας Κιέβου

Οι Ρώσοι ήταν ένα σλάβικο έθνος, υποταγμένο τότε σε μία μικρή πολεμοχαρή σκανδιναβική φυλή, τους – Βαράγγους - , που είχαν κατέβει από την λίμνη Λάδογα. Αν και Σλάβοι αυτοί ήταν υποτελείς στους Βαράγγους, η γλώσσα τους επεκράτησε και τελικά οι Βαράγγοι, που ονομάζονταν επίσης Ρως, αφομοιώθηκαν με αυτούς, αλλά έδωσαν το όνομα τους: Ρως, Ρώσοι.

Όπως γνωρίζουμε, από νωρίς είχαν αρχίσει τις εμπορικές σχέσεις με τους Έλληνες της Κριμαίας για να ακολουθήσει κατόπιν ο σταδιακός εκχριστιανισμός και εκπολιτισμός τους. Τόσο μάλιστα ήταν, η αποδοχή αυτή από πλευράς των Ρώσων, ώστε το 1073 έχτισαν στο Κιέβο τον επιβλητικό και μεγαλύτερο ναό της Αγίας Σοφίας, ένα από τα λαμπρότερα μνημεία του ελληνο-ρωσικού πνεύματος που ρίζωσε και άνθισε μέχρι την επανάσταση των Μπολσεβίκων.

Τον 16ον αιώνα, το πνεύμα αυτό της αδελφικής πια σχέσης Ελλήνων – Ρώσων παίρνει νέες διαστάσεις, αφού το Βυζάντιο έπεσε στα χέρια των Τούρκων, και βρίσκει διέξοδο στη Ρουμανία και την Ρωσία – Ουκρανία. Τότε στην Ουκρανία ανοίγουν νέες μοναστικές σχολές όπου, εκτός από εκκλησιαστικούς άντρες, προετοιμάζουν και λόγιους. Τέτοια ήταν η ανάγκη της κοινωνίας για μορφωμένους ανθρώπους, ώστε σε σπίτια πλουσίων δημιουργούνται σχολεία, ενώ προβάλλει η ανάγκη ίδρυσης πολλών και κανονικών σχολών. Το δύσκολο αυτό έργο το αναλαμβάνουν διάφορες αδελφότητες σε συνεργασία με προσωπικότητες της δημόσιας ζωής.

Οι ορθόδοξες αυτές εκκλησιαστικές αδελφότητες έχουν τεράστιο μερίδιο στον γενικότερο εκπολιτισμό αφού, εκτός του θεολογικού έργου, παρείχαν οικονομική βοήθεια, φέραν σε επαφή αριστοκράτες και απλό κόσμο, άνοιξαν νοσοκομεία, σχολεία, τυπογραφεία κ.τ.λ.

Έτσι κατά τον 17ον αιώνα λειτουργούν στην Ουκρανία περίπου 30 σχολές, μεταξύ των οποίων αυτές στο Λβοβ, Ρογκάτινο, Λουσκ, Βίννιτσα, Κάμενέτς – Ποντολόσκι, Νεμίροβ, Κρεμενέτς και στο Κιέβο.

Ανάμεσα σε αυτές τις σχολές ξεχωριστή είναι αυτή του Οστρόζσκ, την οποία είχε ιδρύσει ο δούκας Βασίλειος – Κωνσταντίνος Οστρόζσκι και στην οποία εκκλήθηκαν και δίδαξαν ο Διονύσιος Παλαιολόγος, ο Νικηφόρος Καντακουζηνός, ο Κύριλλος Λούκαρης.

Ένα μάλιστα από τα μεγάλα επιτεύγματα, της Σχολής αυτής, της Ακαδημίας του Οστρόζσκ όπως την έλεγαν, ήταν η έκδοση της πλήρους μεταφράσεως της Βίβλου στα σλάβικα.

Αξιόλογη ήταν και η εκδοτική προσπάθεια της σχολής του – Λβοβ -, που μετέφρασε στα σλάβικα πλήθος εκκλησιαστικών και επιστημονικών βιβλίων, καθώς και βιβλίων γραμματικής, ρητορικής και φιλοσοφίας. Σπουδαία ήταν η έκδοση της Ελληνο-σλαβικής γραμματικής. Την σχολή αυτή υποστήριξε με μεγάλα ποσά ο κρητικός Κωνσταντίνος Κορνιάκτος και η δυναστεία των ελληνικής καταγωγής Μπαλαμπάνοφ.

Οι απόφοιτοι της συμβάλλουν αργότερα στην οργάνωση του πρώτου ανώτατου εκπαιδευτικού ιδρύματος της Ουκρανίας, της Ακαδημίας του Κιέβου, που ιδρύθηκε από τον Μητροπολίτη Πέτρο Μογίλα το 1632 και έδωσε εξαιρέτους επιστήμονες και Ελληνιστές. Οι καθηγητές της Ακαδημίας του Κιέβου συνέταξαν και δίδαξαν την γραμματική της Ελληνικής γλώσσας, ενώ στην μεγάλη βιβλιοθήκη της συναντούσε κανείς πλήθος ελληνικών βιβλίων, τα οποία οι φοιτούντες μελετούσαν στο πρωτότυπο δηλαδή στην Ελληνική!...

Όλη αυτή η πολιτική, πολιτιστική, οικονομική και κυρίως πνευματική αναγέννηση που έφερε ο Έλληνισμός στην περιοχή, θέριψε στις καρδιές την αυτογνωσία και γέννησε την επιθυμία για τη διατήρηση της Έλληνικής πίστης.

Ο Μπογκντάν Χμελνίτσκι ιδρυτής του αυτόνομου κράτους των κοζάκων, είχε δίπλα του συνέχεια Έλληνες συνεργάτες και στο σπίτι του βρισκόταν μόνιμως Έλληνας ιεράρχης, αντιπρόσωπος του οικουμενικού Πατριάρχη.

Ο ηγεμόνας αυτό το 1648 ηγήθηκε του πολέμου που άρχισε στην Ουκρανία για την απελευθέρωση της από την πολωνική κυριαρχία.

Στον στρατό του υπηρετούσαν πολλοί Έλληνες, στο πλευρό των Κοζάκων, ενώ άλλοι στελέχωναν το διπλωματικό σώμα: Δανιήλ Καλόγερος στη Σουηδία, Ηλίας Μανοΐλοφ για ειδικές αποστολές, Ιβάν Πέτροφ, Ταντάλης (Ιωάννης Βάρδας) και άλλοι.

Ακόμη, πολλά ονόματα αριστοκρατικών οικογενειών έχουν ελληνική ρίζα: Τομαράς, Καπνιστός, Τερνάβιος, Γιάντζουλας, Κωνσταντίνου, Χριστόφορος, Ούρσουλος, Μαζαπέτας.

ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΙΟΙ ΤΥΠΟΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΛΕΚΤΟΡΙΔΗΣ

Δεν υπάρχει Τραπεζούντιος, δεν υπάρχει Ρωμίος που να έχει ζήσει λίγα χρόνια στην Τραπεζούντα, και να μην θυμάται το θολερό γεροντοπαλικάρο, τον βοηθό νεωκόρου, τον αξέχαστο Κωσταλιάνο, τον γλυκύτατο και δεξιοτέχνη «Κωδωνοκρούστη» της ενορίας Χριστού, όπως χαρακτηριστικότερα έγραφαν τα επισκεπτήρια του.

Μονόφθαλμος, μετρίου αναστήματος, μάλλον χονδρός, με την θρυλική βράκα, τις πλουμιστές κάλτσες και το περιποιημένο του κοντογέλεκο, ζούσε ολομόναχος στο πατρικό σπίτι του, που βρίσκονταν απέναντι ακριβώς στην εκκλησία της Μεταμορφώσεως, στην ενορία Χριστού με μόνη του παρηγοριά και σύντροφο, τα... αειθαλή νιάτα του, και την ασύλληπτη ελπίδα μιας ευνοϊκής αποκατάστασης.

Περί ονείρων και αναμνήσεων δεν μπορεί να γίνει λόγος, γιατί οι πολυτέλειες αυτές, εφόσον δεν σχετιζόνταν με τις γαστριμαργικές αδυναμίες του, ήσαν τελείως άγνωστες και περιττές γι' αυτόν.

Όνειρό του: Μια περιορισμένη πασκιανόσουπα.

Αδυναμία του: η καμπανοκρουσία, για την οποία πρέπει να ομολογηθεί πώς ήταν άφθαστος.

Ιδανικό του: Η γυναίκα, υπό μορφήν όμως καλλίμορφου νύμφης.

Απ' όλα τα παραπάνω, μόνον το ιδανικό του έμεινε απραγματοποίητο. Γιατί αγαπητός όπως ήταν, σπιζόταν πρόθυμα στα καλύτερα σπίτια της Τραπεζούντας όπου εύρισκε τις λιχουδιές που ονειρευόταν. Η δε καμπάνα, η καμπάνα της ενορίας Χριστού, η αδυναμία του, είχε γίνει πιά πραγματικό εργόχειρο στα χέρια του.

Και μόνο η ύψη αργούσε να φανεί και δεν εφάνη.

Στην καμπάνα είχε τον δικό του ρυθμό, το δικό του χτύπημα.

- (Τον Αδάμ, τον Αδάμ, τον Αθήνα – δηνά – δάμ... (Ντακαντάγκ – ντακατάγκ – ντάγκα – ντάγκα – ντάγκ) όπως το επεξηγούσε ο ίδιος.

Χωρίζε με ακρίβεια μουσικοδασκάλου, το χαρμόσυνο από το πένθιμο, το σχολικό από το εκκλησιαστικό και το πανηγυρικό από το συνηθισμένο κυριακάτικο χτύπημα.

Ήθελες να έχεις την εύνοια του; Δεν είχες παρά να τον προσαγορεύεις... «Κωστάκη» κι ας ήσουν εγγονός του στα χρόνια.

Ήθελες να σε καταραστεί, να σε βλαστημήσει, το λιγότερο, να κλάψει; Ας τούλεγες μονάχα: «Θείο Κώστη» και αυτό έφτανε.

Πολλές γνωστές κυρίες της Τραπεζούντας, που τα μικρά τους δίχρονα και τρίχρονα παιδόπουλα, τιμώντας την ηλικία του τον είπαν «θείο» δέχθηκαν τις αυστηρές και έντονες παρατηρήσεις του, γιατί δεν είχαν δώσει στο παιδί τους καλή ανατροφή. (Το παιδί σ' τερπιέν κ' εδώκες).

Ζούσε όπως είπαμε παραπάνω με το πλάνο όνειρο της παντρείας, που του έμεινε για πάντα όνειρο. Κι όταν τ' χαινε να τον ρωτήσει κανείς γιατί δεν παντρεύεται, εύρισκε πάντα πρόχειρη την δικαιολογία.

-Τζάνουμ, ατώρα ακρίβεια, ή σεφερπερλούκ (επιστράτευση) ή πόλεμος, ασίκα δουλε' ίας γίνταν;

Μα και όταν δεν είχαμε πόλεμο ή ακρίβεια, θα έβρισκε πάλι κάποια άλλη αιτία, το κρύο, την ζέση και κάθε άλλο εκτός από τα χρονάκια του που είχαν ξεπεράσει προ πολλού τα εβδομήντα.

Ζούσε με το μικρό βοήθημα που του έδινε η εκκλησία, αλλά και από την αμοιβή που έπαιρνε κουβαλώντας τα ψώνια διαφόρων γνωστών στα σπίτια τους. Αυτό το τελευταίο ήταν, μπορεί να πεί κανείς το κύριο επάγγελμα του.

Τον θυμάμαι ακόμα σαν νάταν χθες, σαν νάταν σήμερα, φορτωμένο το κλασσικό ζεμπίλι, και πνιγμένο κυριολεκτικά στον ιδρώτα να φωνάζει ανεβαίνοντας τα σκαλοπάτια των σπιτιών.

-Κοδέσποινα... Ντ' εμαγέρεψες;

Η διαπίστωση αυτή του ήταν απαραίτητη για να κανονίσει ανάλογα τον χρόνο της παραμονής του στο σπίτι που πήγαινε.

Η προσφυγιά, που με την τραγικότητα της έχει συντρίψει ιδανικά, γκρέμισε είδωλα και βωμούς, και έσβησε πλάνα όνειρα ατόμων και λαών, δεν άφησε ανέγγιχτο και τον φτωχό μας «Κωσταλιάνο».

Κι έτσι μια Δεκεμβριανή μέρα του 1922, κοντά στο Τελωνείο της Τραπεζούντας, στο Καλαφάτ

-Αλήτ, όπου χιλιάδες κόσμος διανυκτέρευε αγωνιζόμενος να βρει κάποιο πλωτό μέσο για την μεταφορά του στην Ελλάδα αρρώστησε και σε λίγες μέρες πέθανε κι ο αγαθός μας «Κωσταλιάνος» οραματιζόμενος σαν πάντα την εκλυστική οπτασία «τη νύφες» που ήταν γραφτό του να μην γνωρίσει ποτέ.

Οι λίγες αυτές γραμμούλες μου, ας είναι φτωχικό, μα ευλαβικό μνημόσυνο για την ψυχή του.

Με ιδιαίτερη ευλάβεια και ξεχωριστή παρουσία οι κάτοικοι της Νέας Τραπεζούντας τίμησαν τους ηρωικούς πεσόντες στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Το πρωί της 28ης Οκτωβρίου τελέσθηκε Θεία Λειτουργία στον Ι.Ν. Ζωοδόχου Πηγής και ακολούθησε Δοξολογία για το εορτάσιμο της ημέρας. Τον πανηγυρικό της ημέρας εκφώνησε η κ. Σοφία Χατζηδημητρίου, διευθύντρια του Νηπιαγωγείου Νέας Τραπεζούντας – Κάτω Αγίου Ιωάννη.

Μετά το πέρας της Δοξολογίας ακολούθησε η καθιερωμένη επιμνημόσυνη δέηση υπέρ των θυμάτων του έπους του 1940 στο μνημείο που βρίσκεται στον κεντρικό χώρο της πλατείας του χωριού μας. Ακολούθησε κατάθεση στεφάνων από το Δήμο Κατερίνης και τους τοπικούς φορείς. Ξεχωριστή και συγκινητική η παρουσία των παιδιών του Νηπιαγωγείου τα οποία ήρθαν στον χώρο της πλατείας παρελαύνοντας χειροκροτούμενα από τον κόσμο που παρευρίσκονταν εκεί.

Στη συνέχεια έγινε απαγγελία ποιημάτων από τα παιδιά του Νηπιαγωγείου τα οποία έκλεισαν και το εορταστικό πρόγραμμα της ημέρας με πατριωτικά τραγούδια για την επέτειο του ΟΧΙ.

Η εορτή της 28ης Οκτωβρίου στη Νέα Τραπεζούντα

Τα παιδιά του Νηπιαγωγείου με την κα. Σοφία Χατζηδημητρίου

Αποψη του κόσμου στην πλατεία του χωριού μας

Τα παιδιά του χορευτικού με το λάβαιο του συλλόγου

Αφήγηση παραμυθιών

Την Πέμπτη 7 Νοεμβρίου στην αίθουσα του ποντιακού Συλλόγου «Αλέξαντρος Υψηλάντης», οι μαθητές του Νηπιαγωγείου Ν. Τραπεζούντας – Κάτω Αγίου Ιωάννη και του Δημοτικού σχολείου Κάτω Αγίου Ιωάννη παρακολούθησαν με μεγάλη προσήλωση την Ανθή Θάνου και τον Παναγιώτη Κούλελη να αφηγούνται λαϊκά παραμύθια. Η Ανθή Θάνου και ο Παναγιώτης Κούλελης είναι από τους παραμυθάδες που με τα λόγια και τη μουσική αφηγούνται παραμύθια και ιστορίες σε όλη την Ελλάδα.

Η Χορωδία του Συλλόγου μας στην Συναυλία για την αποπεράτωση της εκκλησίας του Τιμίου Σταυρού, και στα Αικατερίνεια 2013

Την Δευτέρα 28 Οκτωβρίου στις 5:30 μ.μ. πραγματοποιήθηκε συναυλία φιλανθρωπικού χαρακτήρα στην αίθουσα του ξενοδοχείου Mediterranean HOTEL στην Παραλία Κατερίνης. Την εκδήλωση διοργάνωσε η Ιερά Μητρόπολη Κίτρους – Κατερίνης και Πλαταμώνος και η ενορία του Τιμίου Σταυρού και Υπαπαντής του Κυρίου, με την στήριξη της Περιφερειακής Ενότητας Πιερίας και του Δήμου Κατερίνης.

Η συναυλία δόθηκε με σκοπό την συγκέντρωση χρημάτων για την αποπεράτωση του Νομού, και πραγματικά η παρουσία του κόσμου ήταν συγκινητική. Στο καλλιτεχνικό μέρος συμμετείχε αφιλοκερδώς η γνωστή μουσικός και τραγουδίστρια Αρετή Κετιμέ με την μουσική της ομάδα, τα παιδιά του Μουσι-

κού Σχολείου Κατερίνης, και οι χορωδίες των παραρτημάτων του Συλλόγου Ιερομαλτών Ν. Πιερίας, προσφέροντας μια υπέροχη μελωδική βραδιά στον κόσμο που τίμησε την εκδήλωση.

